

BIULETYN INFORMACYJNY

ICOMOS

biuletyn informacyjny PKN ICOMOS nr 4 (14) 2011

■ WYJĄTKOWA UNIWERSALNA WARTOŚĆ

(realizacja polsko-norweskiego projektu dla Dziedzictwa Światowego, s.7 i 20)

■ Międzymurze Starego Miasta w Warszawie im. Piotra Biegańskiego i Jana Zachwatowicza (realizacja postulatu PKN ICOMOS sprzed 16 laty, s.3)

■ Współpraca Komitetów ICOMOS: Białorusi i Polski (s.6)

17. Zgromadzenie Generalne i Sympozjum Naukowe ICOMOS:
27 listopada -2 grudnia 2011 r. w Paryżu

OD REDAKCJI:

Biuletyn pojawia się z lekkim poślizgiem, nie ma wątpliwości, że po umiarkowanym lecie jesień aż pęcznieje od ważnych wydarzeń, imprez, spotkań i konferencji. Na finiszu kadencji Prezydium PKN ICOMOS najważniejszym jej dokonaniem okazuje się polsko-norweski projekt ustalenia zasad monitoringu i oceny zabytków wpisanych na listę dziedzictwa światowego UNESCO. Prekursorem stał się w tym wypadku prof. Jerzy Kowalczyk, wołający na początku kadencji, aby zająć się kontrolą poczynąń w zespołach Listy UNESCO, do czego sprowokowały go działania w Zamościu. Łatwo powiedzieć: - Zróbcie coś w tej sprawie! Okazało się, że problem ma rzeczywiście wymiar światowy i konieczna jest opracowanie, wykazujące czym są uniwersalne wartości, aby móc następnie kontrolować, czy one właśnie są właściwie chronione. „Od kamyczka do rzemyczka” i oto polski ICOMOS zajął się sprawą ważną, dotąd nierozwiązaną w skali świata. Wyniki tych działań (część I) przedstawiamy w tym numerze, oczywiście obok tradycyjnych, jak zawsze interesujących działów. Czeką nas teraz Zgromadzenie Generalne w Paryżu i podsumowanie kadencji łącznie z wyborami w PKN ICOMOS, w grudniu, w Warszawie.

W numerze:

- 1 Od Redakcji
- 2 *Informacje*
- 3 In Memoriam
- 4 **ICOMOS – inicjatywy, działania, rezultaty**
 - Międzymurze im. J. Zachwatowicza i P. Biegańskiego
 - Amfiteatr im. A. Tomaszewskiego
 - Współpraca Komitetów ICOMOS Białorusi i Polski
- 7 *Konkurs im. J. Zachwatowicza*
- 9 **Konferencje**
 - 19 Warszawa w odnowie
 - 21 Projekt polsko-norweski
 - 29 Załęk Poezji
 - 30 Książki
 - 31 ICOMOS News

● Z wywiadu z **Wiesławem Walendziakiem** „Awantury w teatrze lalek”(Tygodnik Powszechny 12/20 marca 2011, s.13): „Nie ma dalszych ciągów spraw takich ludzi jak Lech Jeziorny, Paweł Rey czy Aleksander Broda, z którymi prokuratorzy obchodzili się z bezgraniczną agresją na podstawie absurdalnych pomówień. *Pół roku temu Aleksandra Brodę, tuż przed definitywnym oczyszczeniem, zaciągnięto na odbycie zaległego miesiąca kary i po drodze pobito. Bez konsekwencji.*”

● **Rafał Nadolny**, historyk sztuki został Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków województwa mazowieckiego; funkcję jego zastępcy pełni Antoni Oleksicki, przez wiele lat Podlaski Konserwator Zabytków.

● Nowym dyrektorem ŻIH-u (Żydowskiego Instytutu Historycznego) został **Paweł Śpiewak**, socjolog, profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Zastąpił na tym stanowisku dr **Eleonorę Bergman**, architektka - urbanistę, członkinię PKN ICOMOS. Dzięki jej staraniom i ustaleniom, oraz pomocy Stołecznego Konserwatora Zabytków, oznakowany został obszar warszawskiego getta otoczonego murem w czasie II wojny światowej

● **10 września 2011 r.** zmarł prof. dr hab. inż. arch. **Stanisław Medeksza**, członek PKN ICOMOS, Dziekan Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej, wieloletni Kierownik Zakładu Ochrony Zabytków, inicjator i współorganizator specjalności ochrony zabytków na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej, twórca Wrocławskiej Szkoły Badań i Konserwacji Zabytków Architektury Antycznej w basenie Morza Śródziemnego, wieloletni uczestnik ekspedycji badawczych Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej na licznych stanowiskach archeologicznych w Egipcie i na Cyprze. Profesor Medeksza był nie tylko wybitnym badaczem i pedagogiem, cieszył się ogromnym autorytetem jako fachowiec i życzliwy kolega.

● **14 września 2011** roku we Florencji odbyła się uroczystość nadania Sali Amfiteatru w *Auditorium al Duomo* imienia Profesora Andrzeja Tomaszewskiego. Uroczystość zorganizowana została przez Fundację Romualdo del Bianco wspólnie z Ambasadą RP w Rzymie, ICCROM, ICOMOS i Polskim Instytutem w Rzymie. Stała się żywym dowodem zakorzenienia idei dialogu pomiędzy kulturami i narodami, którą promował Andrzej Tomaszewski. Wystąpienia w trakcie uroczystości prezentowali włoscy gospodarze, przedstawiciele władz lokalnych i PKN ICOMOS (Bogusław Szmygin, Jacek Purchla, Robert Kunkel), ale co ważniejsze kontynuatorzy międzynarodowych inicjatyw współtworzonych przez Profesora, Wzruszające, bo bardzo osobiste wspomnienie odczytała córka Agnieszka Stachurska, która przekazała Romualdo del Bianco obraz namalowany przez ojca. Udział kilkudziesięcioosobowej delegacji polskiej spotkał się z niezwykle atencją ze strony włoskiej – zainicjowano współpracę Fundacji z Polskim Instytutem w Rzymie. Niezwykle ciepła atmosfera wieczornego bankietu najpełniej odzwierciedlała nie tylko pasje zawodowe, ale przede wszystkim umiejętność zjednywania ludzi dla wspólnych celów, która zawsze cechowała Profesora Andrzeja Tomaszewskiego. (**Katarzyna Pałubska**)

● **15 września 2011 r.** miało miejsce uroczyste nadanie imion Profesora Jana Zachwatowicza i Piotra Biegańskiego fragmentom miedzymurza Starego Miasta. **W maju 2011 r.** Rada Warszawy podjęła decyzję w tej sprawie. Starania o uczczenie pamięci Jana Zachwatowicza przez nadanie jego imienia fragmentowi miasta(ulica, skwer, plac) trwały od wczesnych lat 90. Prezydium PKN ICOMOS występowało w tej sprawie wielokrotnie w różnych kadencjach. Wniosek natrafiał na trudności, gdyż dotyczył on zawsze takiego fragmentu miasta, który wiązałby się ze Starym Miastem, i byłby symbolicznie związany z Profesorem. Oczywiście żadna z historycznych nazw ulic Starego Miasta nie mogła być zmieniona. Wchodziło w rachubę nie nazwane przejście między ul. Piwną i Świętojańską lub zakątki powstałe w trakcie odbudowy między placami i ulicami np. katedrą i kościołem Jezuitów. Wniosek wsparta bardzo energicznie Ewa Nekanda Trepka, Stołeczny Konserwator Zabytków. Wybór fragmentu miedzymurza jest udanym rozwiązaniem, gdyż nawiązuje również do przedwojennej pracy Profesora przy odsłanianiu i konserwacji murów Starego Miasta.

● **12 października** zmarł prof. dr hab. **Krzysztof J. Jakubowski**, członek Prezydium ICOM, geolog i muzeolog, w latach 1974-2009 dyrektor Muzeum Ziemi PAN w Warszawie, autor kilkuset publikacji z zakresu geologii i nauk przyrodniczych, popularyzator nauki, członek wielu komitetów i rad naukowych PAN, przyrodnik-humanista, wybitny przedstawiciel muzealnictwa przyrodniczego i historii nauk o Ziemi, laureat nagrody im. H. Steinhausa za upowszechnianie nauki.

● **22 października 1981 r.** powołane zostało w Warszawie **Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków**. Jubileusz 30.lecia Stowarzyszenie obchodzić będzie 16 listopada.

- Przed 25 laty zmarł **prof. Piotr Biegański**, Konserwator Warszawy, współautor odbudowy Starego Miasta po II wojnie światowej.
- 15 lat temu zmarła prof. **Maria Birkenmajerowa**, znawca Krakowa i jego fortyfikacji, prezes krakowskiego oddziału SKZ.
- Przed 45 laty zmarł prof. **Jan Borowski**, architekt i konserwator m.in. zabytków na Litwie w Polsce międzywojennej, po wojnie niezwykle czynny przy odbudowie Gdańska.
- **Prof. Gerard Ciolek**, wybitny znawca architektury regionalnej, współtwórca krakowskiej szkoły ochrony krajobrazu kulturowego, zmarł przedwcześnie przed 45 laty.
- 90. rocznica urodzin i 30 rocznica śmierci **Michała Czajnika (1921-1981)**, wybitnego konserwatora drewna zabytkowego, współpracownika i konsultanta większości muzeów skansenów w Polsce, także prac przy kościołach drewnianych, wielu pałacach i rezydencjach (m.in. w Wilanowie).
- **Roman Jakimowicz**, profesor archeologii, konserwator zabytków i dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie zmarł w 1951 r. przed 60 laty.
- Stulecie urodzin prof. **Zdzisława Kępińskiego (1911-1978)**, historyka sztuki i muzeologa odkrywcy romańskich zabytków w Strzelnie, wieloletniego dyrektora Muzeum Narodowego w Poznaniu.
- Przed 40 lat zmarł **Aleksander Król (1890-1971)**, architekt i konserwator, nieugięty strażnik relikwii Zamku Królewskiego w Warszawie.
- 135 rocznica urodzin prof. **Mariana Lalewicza (1876-1944)**, wybitnego architekta i konserwatora, wieloletniego prezesa Towarzystwa Opieki nad Zabytkami i twórcy Wydziału Konserwacji Politechniki Warszawskiej, współautora planu ratowania Zamku Królewskiego w Warszawie, zamordowanego przez Niemców.
- Minęło 20 lat od śmierci prof. **Stanisława Lorentza (1899-1991)**, historyka sztuki, konserwatora wileńskiego, wieloletniego dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie, pierwszego prezesa PKN ICOMOS, laureata nagrody im Gazzoli.
- 50 lat minęło od śmierci **Stefana Narębskiego (1892-1966)**, architekta, profesora Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, wojewódzkiego konserwatora zabytków w Toruniu. Projektanta licznych prac konserwatorskich przed wojną w Wilnie, a po wojnie w Toruniu, Chełmży, Golubiu, Lubostroniu. Był współtwórcą toruńskiej szkoły konserwatorskiej.
- Przed 35 lat zmarła **Hanna Pieńkowska (1901-1976)**, historyk sztuki, wojewódzki konserwator zabytków w Krakowie, prekursorka praktycznej ochrony krajobrazu kulturowego, niezwykle zasłużona dla ochrony zabytków Podhala i Ziemi Krakowskiej. Jej imię nosi doroczna nagroda Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków.
- 110 lat temu urodził się **Ksawery Piwocki (1901-1974)**, profesor historii sztuki (autor znakomitej syntezy dziejów sztuki), rektor ASP w Warszawie, etnograf wieloletni dyrektor Państwowego Muzeum Etnograficznego, autor wielu prac z zakresu teorii konserwatorstwa, w młodości niezwykle czynny w ochronie zabytków we Lwowie.
- 10 lat temu zmarła prof. **Maria Roznerska (1934-2001)**, konserwator dzieł sztuki, wybitna specjalistka w zakresie konserwacji malarstwa, autorka wielu prac, wybitna pedagog, twórcza szkoły konserwacji malarstwa w Instytucie Konserwatorstwa na UMK w Toruniu.
- Przed 20 laty zmarł **dr Przemysław Smolarek (1925-1991)** twórca i dyrektor Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku, wybitny znawca problematyki zabytkowych statków i dziejów żeglugi.
- Przed 185 laty zmarł **Zygmunt Vogel (1764-1826)** malarz, rysownik gabinetowy króla Stanisława Augusta, profesor Oddziału Nauk Sztuk Pięknych Uniwersytetu Warszawskiego, pierwszy inwentaryzator utrwalający zabytki sakralne, siedziby szlacheckie, i budowle miasteczek polskich.
- 60 lat temu zmarł **Zygmunt Zakrzewski (1867-1951)**, inż. chemik, filozof, numizmatyk, konserwator zabytków archeologicznych Okręgu poznańskiego, prof. UJ. Jeden z nestorów konserwatorstwa, pierwszy prezes Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego.
- Przedwcześnie zmarły przed 75 lat dr **Józef Żurowski (1884-1936)** w przeddzień profesury na UJ był niezwykle czynnym konserwatorem zabytków archeologicznych, badaczem neolitycznego stanowiska w Złotej k/Sandomierza (stąd „kultura złocka”) i kopca Krakusa w Krakowie. Był też nadzieją polskiej archeologii, ceniony zarówno przez J. Kostrzewskiego, jak i W. Antoniewicza.

ICOMOS – inicjatywy, działania, rezultaty

Międzymurze Starego Miasta w Warszawie im. Piotra Biegańskiego i Jana Zachwatowicza

15 września 2011 r. miało miejsce uroczyste nadanie imion Profesora Jana Zachwatowicza i Piotra Biegańskiego fragmentom międzymurza Starego Miasta.

Część od Barbakanu do ul. Piekarskiej nosi teraz imię Jana Zachwatowicza, z racji rekonstrukcji barbakanu. Jej inicjatorem i autorem był Profesor Jan Zachwatowicz. Część międzymurza od ulicy Piekarskiej do mostu gotyckiego nosi imię Piotra Biegańskiego, gdyż to Profesor Biegański miał tu największe zasługi.

Zamysł, aby nadając imiona Profesorów Zachwatowicza i Biegańskiego narodził się przed wiele laty, między innymi z inicjatywy córek Profesora Jana Zachwatowicza. Polski Komitet Narodowy ICOMOS dawno apelował do Komisji Nazewnictwa ulic w tej sprawie proponując jednocześnie, aby nazwać przejścia pomiędzy ulicą Świętojańską a Piwną, na wysokości Katedry św. Jana. Nie uzyskano zgody, gdyż w obrębie Starego i Nowego Miasta nie mogą się pojawiać nowe nazwy ulic i miejsc, poza historycznymi. Sprawa ciągnęła się parę lat. Stołeczny Konserwator Zabytków zwrócił się do Społecznej Rady Ochrony Zabytków i dziedzictwa Kulturowego przy Prezydencie m.st. Warszawy i po wielu staraniach, Rada Miasta podjęła stosowną uchwałę (Uchwałą rady Miasta X/V/252/2011).

Wiceprezydent Warszawy Włodzimierz Paszyński otwiera fragment międzymurza imienia profesorów.

Ludwik Biegański. Krystyna i Katarzyna Zachwatowicz przecinają szarfę z nowo nazwanym miejscem stolicy

Uroczystość nadania imion rozpoczęła się o godz. 14.00. dnia 15 września 2011. Na uroczystość przybyły rodziny Profesorów: Katarzyna i Krystyna Zachwatowicz, Andrzej Wajda, Ludwik Biegański z rodziną, dawni współpracownicy, uczniowie, studenci i przyjaciele. Władze miasta reprezentował Włodzimierz Paszyński, zastępca Prezydenta Warszawy, w uroczystości wziął udział przedstawiciel Kancelarii Prezydenta RP, Przybył też Adam Michnik – redaktor naczelny „Gazety Wyborczej”.

Głos zabrali również Ewa Nekanda Trepka – Stołeczny Konserwator Zabytków i Ryszard Wojtkowski – Dyrektor Archiwum Państwowego Miasta St. Warszawy,

Otwarcia towarzyszyła wystawa planszowa na temat B.O.S. z okazji wpisania B.O.S. na Listę Pamięci Świata UNESCO. Uroczystość zakończyła się spotkaniem w sali kinowej Zamku, gdzie Prof. Andrzej Rottermund w kilku słowach przypomniał sylwetki Profesorów Piotra Biegańskiego i Jana Zachwatowicza.

Ewa Nekanda Trepka, Stołeczny Konserwator Zabytków (obok dyrektor Archiwum m.st. Warszawy- Ryszard Wojtkowski) prezentuje wystawę poświęconą Archiwum BOS

Tekst i zdjęcia

Urszula Zielińska

Aula im. Andrzeja Tomaszewskiego w Centrum Kongresowym we Florencji

Paolo Del Bianco, Prezes **Fondazione Romualdo Del Bianco** przyjechał do Polski po raz pierwszy w 1996 r.. Bliskie kontakty z profesorem Andrzejem Kadłuczka sprawiły, że w kolejnych latach dystans pomiędzy Krakowem i Florencją pokonywany był coraz częściej. Profesora Andrzeja Tomaszewskiego spotkał Paolo Del Bianco po raz pierwszy podczas konferencji Kraków 2000. Znajomość ta zaowocowała wielopłaszczyznową współpracą, której ukoronowaniem stało się uczczenie pamięci Profesora, przez nadanie amfiteatralnej Sali w kompleksie kongresowym „Auditorio Al Duomo” imienia Andrzeja Tomaszewskiego. Uroczystość nadania odbyła się **14 września 2011 roku** i miała bardzo uroczystą oprawę. Najważniejszą formą wspólnej działalności z Fondazione Del Bianco były spotkania Komitetu Naukowego ICOMOS Teorii i Filozofii Konserwacji i Restauracji organizowane w latach 2007 i 2009 we Florencji, w Centrum Kongresowym „Al Duomo”. Fundacja jest także wydawcą referatów z trzech kolejnych konferencji Komitetu.

Centrum Kongresowe mieści się w samym sercu miasta, przy ulicy Cerretani 54, jest oddalone o 70 metrów od katedry, z jej słynną kopułą, od której pochodzi nazwa kompleksu. Było tu dawniej kino, obecne funkcje obiekt pełni od 2006 roku. W pomieszczeniach konferencyjnych parteru znajdują się (zależnie od zastosowanych ruchomych podziałów) sale: Vasariego, Giotto, Donatella i Brunelleschiego. Imię Andrzeja Tomaszewskiego nadano Auli na pierwszym piętrze. Uroczystość rozpoczęło wysłuchanie nagrania z telefonu komórkowego, podczas pobytu Paolo Del Bianco w Zakopanem w 2006 roku. Podczas swobodnej wypowiedzi, przerywanej hałasem ruchu ulicznego, Andrzej Tomaszewski snuł wizję dalszych planów i badań nad historią teorii konserwacji oraz wkładem Cesare Brandiego i Camillo Boito w rozwój włoskiej myśli konserwatorskiej. Kolejnym punktem programu był pokaz filmu przygotowanego z okazji wręczenia Andrzejowi Tomaszewskiemu nagrody Fundacji Kronenberga im Aleksandra Gieysztora w lutym 2010 roku. Dzięki uprzejmości Fundacji Kronenberga film opatrzono włoskimi tłumaczeniami ścieżki dźwiękowej.

Następnie słowo powitalne wygłosił Paolo Del Bianco. Po nim wystąpiła córka profesora Tomaszewskiego, Agnieszka Stachurska. Krótkie wypowiedzi wygłosili kolejno zaproszeni oficjalni Goście: Pani Rosa Maria di Giorgi, radna miasta Florencji, J. E. Pan Wojciech Ponikiewski, Ambasador RP we Włoszech, Pan Mounir Bouchenaki, Dyrektor ICCROM, Pan Maurizio Di Stefano, Przewodniczący Narodowego Komitetu Włoch ICOMOS, Pan Bogusław Szmygin, Przewodniczący PKN ICOMOS, Pan Jacek Purchla, Dyrektor Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, Pan Robert Kunkel, Prodziekan Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, Pan Peter Schabe, Przedstawiciel Niemiecko-Polskiej Fundacji Ochrony Zabytków Po przemówieniach oficjalnych zgromadzeni goście, wśród których znaleźli się uczniowie, współpracownicy i przyjaciele profesora Andrzeja Tomaszewskiego, wysłuchali koncertu wokalnego z towarzyszeniem fortepianu.

Drugą część wieczoru wypełniła prezentacja wystawy Rynek Krakowski. Muzeum *Podziemne i Sukiennice. Projekty Konserwatorskie i ich realizacja*. Wystawę zaprezentował autor projektu, profesor Andrzej Kadłuczka. Uroczystości towarzyszyła ilustrowana fotografiami, broszura informacyjna, którą otrzymali wszyscy uczestnicy uroczystości. Wydawnictwo to zostało wydrukowane w kilkutysięcznym nakładzie. Można mieć nadzieję, że jego egzemplarze trafią wkrótce do wszystkich zainteresowanych członków Polskich Komitetów ICOM i ICOMOS.

Ewa Świącka

Z lewej: Paolo Del Bianco i Agnieszka Stachurska, córka prof. A. Tomaszewskiego;
Poniżej: amfiteatr we Florencji, obecnie imienia prof. Andrzeja Tomaszewskiego

Współpraca Komitetów ICOMOS Białorusi i Polski

W dniach **1.10. - 4.10.2011** na zaproszenie Komitetu ICOMOS Białorusi gościła w Mińsku delegacja PKN ICOMOS w składzie: Cezary Głuszek, Marek Konopka i Barbara Werner. Program obejmował wyjazd terenowy, wykłady szkoleniowe gości z polskich oraz udział w zebraniu Komitetu ICOMOS Białorusi. Gospodarzem był Władimir Gilep, prezes Komitetu Białorusi ICOMOS. W organizacji pobytu pomógł istotnie Polski Instytut Kultury w Mińsku. Jeden dzień pobytu poświęcony był wyjazdowi do Holszan, gdzie znajduje się grodzisko mieszczące relikty zamku książąt Holszańskich, skąd w XV w. wyjechała 16-letnia Sonka, czwarta żona Władysława Jagiełły i matka jego synów Władysława i Kazimierza (a także „pramatka” wszystkich kolejnych przedstawicieli dynastii jagiellońskiej). Tamże znajdują się ruiny zamku Lwa Sapiehy i kościół z efektowną polichromią z przedstawieniem herbów sapieżyńskich. ICOMOD Białorusi pracuje obecnie nad koncepcją stworzenia „parku kulturowego”, dzięki któremu lepiej chronione byłyby tamtejsze zabytki i który przyciągnąłby turystów, obecnie już pojawiających się z chęcią poznania dziejów tego regionu.. W trakcie objazdu delegacja polska mogła obejrzeć imponujące ruiny zamku w Krewie, a w Mińsku rozległy i wielkiej klasy park wokół rezydencji Pruszyńskich.

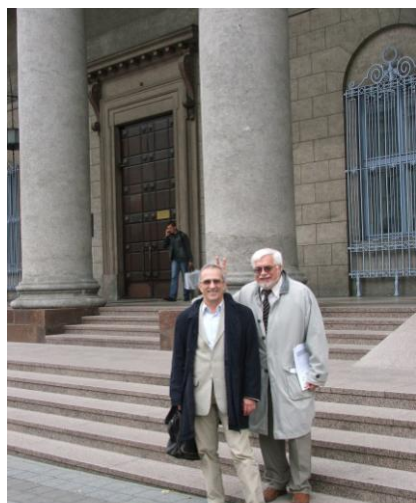

Holszany:
 Z lewej: gród książęcy; z prawej: zamek Sapiehów
 fot. B. Werner

W następnych dniach miało miejsce spotkanie na Politechnice, gdzie B. Werner i C. Głuszek prowadzili wykłady dla licznie zgromadzonej młodzieży studenckiej i kadry wykładowców. Byli wśród nich od dawna współpracujący z Politechniką Warszawską prof. Walery Morozow i prof. Władimir Tracewski. W trzecim dniu pobytu delegacja polska przyjęta została w Instytucie Historii Białoruskiej Akademii Nauk. Gospodarzami byli archeolodzy z tamtejszego Centrum Historii Przedprzemysłowej i jego kierownik prof. Olga Lewko. Znajduje się w nim skromna, ale bardzo kompetentnie urządzona ekspozycja ukazująca wyniki badań archeologicznych na Białorusi, w tym w znacznej mierze na obiektach i miastach średniowiecznych.(mhk)

Cezary Głuszek i Marek Konopka w Mińsku na Białorusi

U góry: **Piotr Kozakiewicz**, dyrektor Polskiego Instytutu, **Władimir Gilep**, prezes ICOMOS Białorusi i **Marek Konopka**, wiceprezes PKN ICOMOS (zdjęcia: Barbara Werner)

Ważnym wydarzeniem pobytu były odwiedziny polskiej delegacji w siedzibie Komitetu ICOMOS Białorusi, a następnie udział polskiej delegacji w zebraniu Komitetu ICOMOS Białorusi, którego członkowie stanowią grupę młodych naukowców i pracowników służby konserwatorskiej. Na spotkaniu doszło do ciekawej dla obu stron wymiany opinii i doświadczeń. Wydaje się, że powołany przed 10.laty Komitet ICOMOS Białorusi osiągnął nową fazę organizacji i może pełnić istotną rolę w kształtowaniu poziomu prac konserwatorskich i ochrony dziedzictwa kulturowego.(mhk)

Konkurs im. Jana Zachwatowicza 2011

Edycja konkursu im. Jana Zachwatowicza w 2011 r, na najlepsze prace dyplomowe studentów szkół wyższych, podejmujące problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego realizowana będzie zgodnie z niżej przedstawionym Regulaminem. Do konkursu zaproszeni są dyplomanci wyższych uczelni architektonicznych, konserwatorskich lub innych zajmujących się problematyką ochrony krajobrazu kulturowego. Konkurs ma charakter międzynarodowy, dlatego informację o Konkursie przekazujemy również m.in. do Komitetów Narodowych ICOMOS: Ukrainy, Białorusi, Węgier, Rumunii. Wręczenie nagród i wyróżnień odbędzie się na Walnym Zgromadzeniu PKN ICOMOS. Przypominamy, że obowiązującą formą prac przesyłanych na Konkurs jest zawarta na stronie Internetowej PKN ICOMOS www.icomos-poland.org

[Zwracamy uwagę na zmianę terminów nadsyłania prac w br.](#)

Nagrody w konkursie im. J. Zachwatowicza wręczane na Zamku Królewskim w 2010 r.

REGULAMIN MIĘDZYNARODOWEGO KONKURSU PKN ICOMOS

IM. PROFESORA JANA ZACHWATOWICZA

na najlepsze prace dyplomowe *studentów szkół wyższych* podejmujące problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

I. Cel Konkursu

Promocja problematyki ochrony zabytków, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu wśród studentów wyższych szkół architektonicznych, artystycznych i konserwatorskich

II. Przedmiot i tematyka prac konkursowych

1. Przedmiotem konkursu są dyplomy magisterskie podejmujące w sposób nowatorski problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w skali architektonicznej, urbanistycznej lub krajobrazu, które ukończone zostały w bieżącym lub minionym roku kalendarzowym.
2. Tematyka prac konkursowych obejmuje projekty oraz prace studialne służące projektowaniu w zakresie:
 - ochrony i rewaloryzacji historycznych struktur urbanistycznych,- adaptacji obiektów zabytkowej architektury dla potrzeb współczesnych,- ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego,- ochrony zabytkowych parków i ogrodów,- rewitalizacji obszarów i obiektów przemysłowych,- ochrony zamków i założeń fortecznych.

III. Nagrody i wyróżnienia w Konkursie

Nagrody i wyróżnienia w Międzynarodowym Konkursie PKN ICOMOS im. Profesora Jana Zachwatowicza przyznawane są w formie pieniężnej i dyplomu honorowego.

Fundatorami nagród i wyróżnień są Państwo Krystyna Zachwatowicz-Wajda i Andrzej Wajda, którzy corocznie przeznaczają na Konkurs stałą kwotę. Podział otrzymanej kwoty na nagrody i wyróżnienia każdorazowo ustala Jury Konkursu.

IV. Warunki formalne i organizacyjne Konkursu

1. Konkurs organizowany jest dla absolwentów wyższych uczelni architektonicznych, konserwatorskich lub innych, które w procesie dydaktycznym przekazują wiedzę na temat konserwacji zabytków, ochrony dziedzictwa kulturowego miast i krajobrazu.
2. Forma prac nadsyłanych na Konkurs:
 - a) Opracowanie graficznie: w postaci plansz projektowych zredukowanych do formatu A3+CD (jpg.)
 - b) Opis projektu (tekst: MS Word doc.- wydruk + CD. W przypadku prac zagranicznych - w języku angielskim)
3. Dane dotyczące prac zgłaszanych na Konkurs:
 - nazwa szkoły wyższej, adres szkoły i telefon, w której praca została wykonana (rekomendacja)
 - imię, nazwisko, aktualny adres do korespondencji, telefon, e-mail autora pracy
 - tytuł naukowy, imię, nazwisko promotora pracy
 - dane dotyczące zawartości pracy (ilości plansz, tekstu, załączników)
4. Prace należy nadsyłać pocztą lub dostarczyć osobiście na adres:

Konkurs PKN ICOMOS im. Profesora Jana Zachwatowicza

Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej

ul. Koszykowa 55

00-659 Warszawa – Polska

Sekretariat PKN ICOMOS, p. 17,

icomos.poland@arch.pw.edu.pl

www.icomos-poland.org

V. Kalendarium Konkursu:

1. Nadsyłanie lub składanie prac - **do dnia 30 października** (obowiązuje data stempla pocztowego)
2. zakończenie prac Jury Konkursu – **do 30 listopada**
3. wręczenie nagród i wyróżnień – **około połowy grudnia**

Prof. dr hab. inż. arch. Danuta Kłosek – Kozłowska

Przewodnicząca Jury Konkursu PKN ICOMOS

KONFERENCJE KONFERENCJE

► WYJĄTKOWA UNIWERSALNA WARTOŚĆ a **monitoring** dóbr Światowego Dziedzictwa **7 - 8 września 2011 r.**

Międzynarodowa konferencja podsumowująca projekt:

„Doskonalenie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – opracowanie deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości i wskaźników monitoringu w oparciu o doświadczenia Norwegii i Polski”.

ORGANIZATORZY: Narodowy Instytut Dziedzictwa ■ PKN ICOMOS

GOSPODARZ: Kopalnia Soli „Wieliczka” S.A.

Celem konferencji była prezentacja wyników projektu „**Doskonalenie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO**”, realizowanego przez PKN ICOMOS we współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa, Norweskim Komitetem Narodowym ICOMOS oraz Małopolskim Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków. Projekt ten jest jednocześnie częścią szerszej koncepcji systemowego monitorowania miejsc Światowego Dziedzictwa przygotowywanej przez NID i PKN ICOMOS.

Ramowy program konferencji

7 września 2011 r. .

Podsumowanie projektu: „Doskonalenie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych a Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO”

TŁO REALIZACJIPROJEKTU- (referaty)

Krzysztof Pawłowski -Pierwsze dylematy Komitetu Światowego Dziedzictwa (wystąpienie przedstawiamy dalej)

Luisa de Marco - Integralność i autentyczność miejsc Światowego Dziedzictwa

Alessandra Borch - Deklaracja wyjątkowej uniwersalnej wartości

Katarzyna Piotrowska- Monitoring kontrolny i sprawozdawczość okresowa

REALIZACJAPROJEKTU: METODOLOGIA

Bogusław Szmygin - Metodologia oraz ogólne wnioski z realizacji projektu

REALIZACJAPROJEKTU: STUDIA PRYPADKÓW

Kraków- Andrzej Siwek, **Warszawa-** Margerita Szulińska, **Bryggen –Johanne Gillow**

Kościół drewniany Małopolski - Anna Fortuna-Marek

Uniwersalna wartość kościoła w Urnes- Ola Storsletten

8 września 2011 r.

Monitoring miejsc Światowego Dziedzictwa UNESCO

Prezentacja i dyskusja nad teorią, systemami i praktyką prowadzenia monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa.

PODSTAWY MONITORINGU

OGÓLNE KONSEPCJE /SYSTEMY MONITORINGU / MONITORING W PRAKTYCE

Joseph King- Ramy dla monitorowania

Zbigniew Mirek - Propozycja systemu monitoringu w Polsce

Maciej Byczkowski, Katarzyna Zalasinska - **Aspekty prawne gromadzenia i udostępniania informacji o miejscach światowego dziedzictwa**

Obrady miały pełną obsługę translatorską. Uczestnicy konferencji otrzymali publikację z materiałami przygotowanymi w wersji książkowej i płytę CD. Wybrane materiały oraz wnioski z dyskusji zostaną opublikowane w wydawnictwie pokonferencyjnym.

Należy podkreślić, że konferencja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem środowiska konserwatorskiego; zarówno prezentacja jak i dyskusje po nich były niezwykle żywe i kompetentne. Podkreślić należy wzorową organizację i gościnność gospodarzy.

Wieliczka - konferencja w sprawie monitoringu kilkaset metrów pod ziemią

Krzysztof Pawłowski

Takie były początki..

PIERWSZE DYLEMATY KOMITETU DZIEDZICTWA ŚWIATOWEGO UNESCO

W moim wystąpieniu zamierzam przedstawić refleksje na temat działań Komitetu Dziedzictwa Światowego w pierwszych fazach jego działalności, zwracając uwagę na pewne dylematy, które tylko w części udało się następnie rozwiązać. Będę starał się przypomnieć niektóre inicjatywy Polskiego Komitetu ICOMOS zmierzające do poprawy niekorzystnego stanu rzeczy.

Będę opierał się na dokumentach, z których tylko część została przedstawiona w licznych publikacjach¹.

Pierwszy dylemat – niejako „prenatalny” – polegał na pogodzeniu problematyki dziedzictwa kultury z dziedzictwem naturalnym. Należy przypomnieć, że pierwotnie Konwencja odnosić się miała wyłącznie do dziedzictwa kultury, ale opinia publiczna, poruszona apelem Sekretarza Generalnego ONZ U Thanta o ochronę zagrożonego środowiska, spowodowała zespolenie dziedzictwa kultury i natury w ramy wspólnej Konwencji. Przyjęto ją 16 listopada 1972 roku na siedemnastej sesji Konferencji Generalnej UNESCO.

Fakt ten miał ogromne znaczenie dla prac Komitetu. Można je różnie oceniać. Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody (UICN) miała większe doświadczenie w określaniu wartości w skali międzynarodowej w oparciu o system kryteriów. UICN, powołana obok ICCOMOS i ICCROM jako organizacja konsultująca działalność Komitetu, niejednokrotnie starała się narzucać swoje wzorce oceny kandydatur na Listę Światową poprzez własne definicje wyjątkowej, uniwersalnej wartości, co w znacznej mierze bywało przyjmowane.

Jednym z zasadniczych dylematów w początkowym stadium działania Komitetu była niewielka liczba państw – stron Konwencji. Wymagało to ratyfikacji Konwencji, z czym wiązał się obowiązek uiszczania rocznych składek.

To sukces warszawskiej konferencji ekspertów UNESCO na temat ochrony miejskich zespołów zabytkowych, w lutym 1976 roku, ułatwił wyjednanie zgody polskich władz na ratyfikację Konwencji, która nastąpiła 24 czerwca 1976 roku. Komitet mógł rozpocząć prace rok później, gdy przystąpienie do Konwencji zadeklarowało 20 państw.

¹ Za podstawę uznać można wydane w 1997 roku „Vademecum konserwatora zabytków” poświęcone 25-leciu konwencji o ochronie światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego. I w nim zawarty nasz projekt opracowania monitoringu.

Jak wiadomo, tylko kraje – strony konwencji mają prawo zgłaszać kandydatury na listę światową. Stąd pojawił się dylemat konieczności oceny uniwersalnej wartości w oparciu o fragmentaryczne reprezentacje światowego dziedzictwa. To dzięki wczesnej ratyfikacji przez Polskę Konwencji i bezzwłoczne przygotowanie polskich propozycji doprowadziło do sytuacji, że umieszczone na pierwszej liście Kraków i Wieliczka mogły wyprzedzić egipskie piramidy (1979).

Jednocześnie jednak warto sobie uzmysłwić, że wszystkie próby podejmowane przez organizacje międzynarodowe sporządzania list potencjalnych kandydatur były nieudane. Komitet w obawie przed naruszeniem suwerenności Państw, nie brał ich pod uwagę. Przykład listy zabytków zatwierdzonej przez TICCIH jest najlepszym odzwierciedleniem tej sytuacji.

Wobec ogólnikowych zapisów Konwencji, podstawowym dylematem w pracach Komitetu była sprawa określenia wyjątkowej, uniwersalnej wartości zgłaszanych kandydatur, co wiązało się z koniecznością opracowania systemu kryteriów. Już na pierwszym posiedzeniu zauważono, że trudno jest sformułować kryteria ważne dla wszystkich dóbr na świecie. Wynika stąd, że będą musiały być one uściślane w miarę pozyskiwania doświadczeń przy rozpatrywaniu napływających wniosków.

Zauważono też, że problem integralności wymieniany jako jeden z motywów ewentualnej eliminacji kandydatury, nie powinien być odnoszony do dóbr kultury, gdyż w ten sposób zabytki w ruinie, które w oczywisty sposób straciły swoją integralność, nie mogłyby figurować na liście. Poddano też w wątpliwość zasadność uprzywilejowanego traktowania dóbr stanowiących zespolenie wyjątkowych cech kultury i przyrody, gdyż mogłoby to być rozumiane jako dyskwalifikacja tych dóbr, które zostały zakwalifikowane tylko w odniesieniu do walorów kulturowych lub przyrodniczych.

Definicja terminu „uniwersalny” uznana została za niekompletną. Interpretacja pojęcia „autentyzm” poddana została w wątpliwość, ponieważ termin ten nie zakłada koniecznego utrzymania oryginalnej funkcji dobra, ponieważ dla jego zachowania niezbędna jest często adaptacja do innych celów. Jednocześnie pojawiły się głosy, że w przypadku gdy zmiana funkcji narzuca fundamentalne i nieodwracalne zmiany, uznać trzeba, że autentyzm jest utracony. Można by uznać pojęcie „autentyczności ewolucyjnej” – w odniesieniu do obiektów, które mimo przekształceń w ciągu wieków, zachowały pewną formę autentyzmu.

Problem autentyzmu pojawił się już przy rozpatrywaniu kandydatur na pierwszą listę – najbardziej znanym, analizowanym w literaturze, tematem stało się Stare Miasto w Warszawie, które wyszło z tej próby zwycięsko. Natomiast mniej znanym jest przykład drewnianej zabudowy dzielnicy Bryggen w Bergen, co na naszej konferencji polsko-norweskiej będzie zapewne dyskutowane. Pozwolę sobie dodać, że miałem okazję poprzeć tę kandydaturę – poproszony o opinię – w czasie obrad Biura Komitetu w 1979 roku, które poprzedzało sesję kairską, która zaakceptowała ją definitywnie. Dzielnica Bryggen, z racji na wtórne użycie elementów drewnianych antycypowała ogólnie znane problemy dziedzictwa japońskiego.

Na pierwszej sesji Komitetu sceptycznie odniesiono się do współpracy z Międzynarodową organizacją ochrony dzieł sztuki, gdyż mogłoby to zostać uznane za wciąganie w zakres Konwencji ruchomych dzieł sztuki. Gdy w 1979 roku Włochy zaproponowały wpis „Ostatniej wieczerzy” Leonarda da Vinci, zwróciłem uwagę, że istnieje niebezpieczeństwo przeniesienia fresku do muzeum. W tej sytuacji należy wpisać na listę cały zespół kościelny Santa Maria delle Grazie. I taką też decyzję Komitet podjął.

W kolejnych redakcjach wskazówek znalazł się zapis mówiący, że propozycje dotyczące dóbr nieruchomych, których przewiduje się przekształcenie w dobro ruchome, nie mogą być brane pod uwagę przy sporządzaniu listy. Niemniej, problem ten niejednokrotnie był dyskutowany.

Ustosunkowując się do przedstawionego Komitetowi do oceny opracowania ICOMOS zatytułowanego „Kryteria odnoszące się do wpisu dóbr kultury na Listę Dziedzictwa Światowego”, przekazałem do UNESCO obszerne studium. Stwierdziłem w nim, między innymi, że wydaje się niezbędne opracowanie systemu autonomicznej oceny dla różnych kategorii dóbr, np dla malowideł naskalnych, struktur archeologicznych itp.

Szczególnie złożony system powinien zostać zastosowany dla oceny miejskich ośrodków zabytkowych i przedstawiłem propozycje oparte na naszych polskich doświadczeniach. Zwracałem uwagę na konieczność szerszego uwzględniania zabytków techniki, wskazując na przykład kopalni soli w Wieliczce.

Odnosząc się do punktu 1. systemu kryteriów mówiącego, że wartość uniwersalną prezentują „Dobra stanowiące unikalną realizację artystyczną, co obejmuje arcydzieła architektów i budowniczych o renomie międzynarodowej” napisałem, iż wydaje się, że artykuł ten preferuje dobra powstałe w czasach nowożytnych (począwszy od Renesansu), gdyż długo były one dziełami anonimowymi.

Ponadto, artykuł ten, niesłusznie daje zbytnią przewagę pojedynczym – izolowanym – obiektom w stosunku do zespołów urbanistycznych, które z natury rzeczy są dziełami licznych twórców i wielu pokoleń. Zespoły te nie zawsze muszą reprezentować walory artystyczne *sensu*

stricto, ale estetyczne lub przestrzenne. Wskazywałem, że bywają dzieła nowatorskie, które z wielorakich przyczyn nie mogły bezpośrednio wpływać na rozwój architektury i kształtowanie przestrzeni. Tak więc kryterium mówiące o wpływie na ewolucję powinno być rozszerzone o pojęcie unikalności dzieła.

„Zagrożenie opuszczeniem” uznałem za właściwe kryterium do wpisu na listę dóbr w zagrożeniu, a nie listę podstawową.

Również pojęcie dobra należącego do najdawniejszej starożytności nie może stanowić wystarczająco ostrego kryterium, gdyż niezbędne jest wzięcie pod uwagę innych parametrów, jak stan zachowania oryginalnej substancji i jej inicjalne wartości.

W odniesieniu do wartości historycznych, które w proponowanych kryteriach uwzględniał tylko wydarzenia o pozytywnym znaczeniu dla rozwoju ludzkości, zwróciłem uwagę, by nie eliminować obiektów dokumentujących zdarzenia wysoce negatywne, których utrzymanie jest niezbędne dla zachowania ich w zbiorowej pamięci. Postulat ten opatrzyłem zapowiedzią, że intencją Polski jest wpisanie dawnego nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz-Birkenau.

Krytyczne uwagi dotyczyły innych, niezbyt fortunnych, sformułowań, ale nasza opinia zawierała również całościową propozycję systemu wartościowania. Zakładała ona gradację wartości w poszczególnych typach zabytków – od skali kraju, poprzez strefy kulturowe do skali światowej.

Ten sposób wartościowania oparty był na naszych polskich doświadczeniach – studium wspólnie opracowanym, a następnie wdrożonym w życie przez Michała Witwickiego i Krzysztofa Pawłowskiego².

Z perspektywy lat, z satysfakcją można odnotować, że sformułowane przez reprezentanta Polski postulaty stopniowo zostały wprowadzane w życie. Już w pierwszej redakcji uwzględniono uwagi dotyczące „arcydzieł geniuszu ludzkiego” oraz problem wartości historycznych.

Potrzeba wartościowania w skali kraju i regionu potwierdzona została wymogiem przygotowania przez państwa list wstępnych, niezwykle silnie akcentowanym w dokumencie przyjętym przez Konferencję Generalną UNESCO.

Uprzednio jednak w wytycznych z 1980 roku, a potem w kolejnych, zapisano, że w uzasadnieniu wniosku o wpis na Listę Światową winna być przedstawiana ewaluacja porównawcza dóbr tego samego typu lub o podobnych cechach charakterystycznych w innych krajach. Doprowadziło to do groteskowej sytuacji, gdy państwa, proponując własną kandydaturę, starają się zdyskredytować podobne już figurujące na liście.

W mojej opinii wskazywałem, że w sytuacji, gdy wiele krajów ma trudności w przygotowaniu własnego wniosku, trudno oczekiwać analiz porównawczych. Jest to natomiast zadanie dla organizacji międzynarodowych.

Od początku wdrażania w życie Konwencji postulowano zachowanie równowagi między wpisami na Listę Światową dóbr kultury i natury. Dlatego wśród 5 propozycji, jakie przedstawiłem w 1978 roku znalazła się również Puszcza Białowieża. Jest ona dotychczas jedynym polskim zespołem przyrodniczym umieszczonym na Liście Światowej. Surowe kryteria Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody dotyczące przede wszystkim nienaruszonego stanu pierwotnego ograniczały możliwość uwzględnienia przykładów europejskich, a przez to ogromną przewagę dóbr kultury.

Jak wspomniałem uprzednio, specjaliści UICN starali się narzucać swoje kryteria wartościowania. Dotyczyło to w dużej mierze utożsamiania autentyzmu z integralnością. Pierwotnie w odniesieniu do dóbr kultury stosowano pojęcie autentyzmu, a dóbr natury – integralności, by w końcu wprowadzić oba te pojęcia w ocenie dóbr kultury³.

Niełatwym do usunięcia dylematem był problem merytorycznych kompetencji reprezentantów państw – stron Konwencji. Wielokrotnie zgłaszany był postulat równowagi między specjalistami z dziedziny ochrony dziedzictwa kultury i przyrody. Jak wiemy, w miarę upływu czasu, w skład Komitetu wchodziło nie specjalistów, a politycy, co oczywiście wpływa na jakość dyskusji i wiarygodność podejmowanych decyzji. Kilkanaście bodaj wersji wytycznych korygowanych przez Komitet wynika w znacznej mierze z ograniczonej kompetencji ich autorów.

Gdy w 1992 roku Komitet podjął inicjatywę opracowania studium globalnego, pozwoliłem sobie na odważną uwagę, również w odniesieniu do ICOMOS. Napisałem, że nie należy ukrywać, że jest to organizacja zrzeszająca specjalistów z zakresu ochrony i konserwacji materialnego

² K. Pawłowski, M. Witwicki, *Ocena wartości zabytkowej historycznych ośrodków miejskich*. „Ochrona zabytków”, nr 4/68. Koncepcję tę powtórnie przypomniałem w 1993 r. w raporcie z powierzonej mi misji UNESCO dotyczącej kwalifikacji na Listę Światową zespołów urbanistycznych Słowacji

³ Nastąpiło to w 2000 roku na sesji Komitetu w Australii.

dziedzictwa. Wśród nich rzadko spotyka się badaczy wyspecjalizowanych w dziedzinie historii architektury i urbanistyki.

Ponadto w tych dziedzinach jest wiele luk. Istnieją epoki, szczególnie te najstarsze, które wzbudzają powszechne zainteresowanie i badania nad nimi nabrały międzynarodowego charakteru. Jednocześnie istnieją i inne okresy historyczne i rejony świata, które są znacznie mniej rozpoznane. Paradoksalnie, miejsca mniej znane są bardziej zagrożone niż te o ugruntowanej renomie międzynarodowej⁴. *(proszę odczytać przypis 4)*

Przy kwalifikacji kandydatur na listę światową od początku pojawiał się dylemat, w jaki sposób zapewnić, aby wszystkie kraje, które przystąpiły do konwencji, mogły umieścić bodaj jedno dobro (kultury lub natury) na Liście Światowej, gdyż w przeciwnym razie stracą motywację do udziału w działaniach w tym zakresie. Ten właśnie problem spowodował, że w ocenie próby podjęcia studium globalnego, stwierdziłem że Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody, odrzucając propozycje wpisu sugeruje nieraz, by je umieścić w „Międzynarodowej Sieci Rezerwatów Biosfery”.

ICOMOS takiej możliwości nie ma. Może kandydatury przyjąć lub odrzucić. Byłoby więc dobrze zastanowić się nad możliwością stworzenia, na podstawie list wstępnych (skompletowanych w wyniku naukowych debat), INWENTARZA DÓBR KULTURY WYMAGAJĄCYCH OCHRONY MIĘDZYNARODOWEJ. Akceptując istnienie takiego narzędzia, Komitet nie musiałby być zbyt restrykcyjny i akceptować jako uzupełnienie listy podstawowej tak pomyślany INWENTARZ. Mogłoby to skutkować większym zaangażowaniem państw. Francuski system podziału na zabytki *classés* i *inscrits* mogłyby posłużyć jako model postępowania.

Bardzo pozytywne reakcje na te propozycje p. Mounira Bouchenaki – Dyrektora Działu Dziedzictwa Kulturowego UNESCO wskazywała na słuszność takiego ujęcia problemu. Inicjatywy te wiązały się z pracami nad regionalną listą miast dziedzictwa, co stało się jednym z zadań powołanej do istnienia w 1997 roku Stałej Konferencji Miast Europy Środkowowschodniej.

W dalszym etapie doprowadziło to do propozycji stworzenia Sieci Miast Dziedzictwa Europejskiego, do której kwalifikacją byłaby analiza w oparciu o system kryteriów już wcześniej sugerowany plus kryterium jakości procesu rewitalizacji⁵.

Działania nasze oparliśmy o program OCHRONA I ZARZĄDZANIE W MIASTACH O WYJĄTKOWEJ WARTOŚCI ZABYTKOWEJ, w której nie stawia się cezur, często nieostrej, między tymi, które są wpisane na Listę Światową i tymi, które z różnych względów nie mogą się na niej znaleźć. Program nasz wychodził również naprzeciw innemu groźnemu zjawisku, polegającemu na koncentracji działalności Komitetu Dziedzictwa wokół spraw związanych z klasyfikacją na Listę Światową, a pozostawianie na marginesie kwestii właściwego toku procesu konserwacji i rewaloryzacji.

Od początku działań Komitetu starałem się przekonać, że jego zadaniem nie jest tylko kwalifikacja kandydatur na Listę Światową, ale również troska o właściwą ich ochronę. Dlatego w 1979 roku, bezpośrednio po wpisie Krakowa, zaproponowałem wspólnie z Kolegami z Ekwadoru opracowanie KARTY PRAW I OBOWIĄZKÓW MIAST WPISANYCH NA LISTĘ DZIEDZICTWA ŚWIATOWEGO. Przedstawiłem ją na sesji Komitetu w 1979 roku w Kairze. Stanowiło to antycypację późniejszej ORGANIZACJI MIAST DZIEDZICTWA ŚWIATOWEGO.

Długo jednak sprawa roli wpisu w odniesieniu do działań zmierzających do sprawnego zarządzania była traktowana marginalnie. Dlatego w 1996 roku PKN ICOMOS rozpoczął pracę nad monitoringiem polskich dóbr Listy Światowej. Wymierne rezultaty przyniosło to w odniesieniu do Auschwitz-Birkenau. Opracowaliśmy zasady monitoringu, które przekazaliśmy do UNESCO, które w tym czasie opracowywało własne zasady które, jak mi się wydawało, nie były adekwatne do rzeczywistych potrzeb.

Może warto przypomnieć zawarte w nich propozycje. Mnogość kolejnych wersji wytycznych i nowe kategorie dóbr dziedzictwa światowego – krajobraz kulturowy, krajobraz miejski – aż po wartości niematerialne, stwarza ogromne trudności w odtwarzaniu podstaw uznania kolejnych wpisów za odpowiadające aktualnie obowiązującym kryteriom. Wymaga to ujęcia z perspektywy daty wpisu, ale nie wydaje się, by było to zadanie najważniejsze.

Najistotniejsze jest sprawne zarządzanie dziedzictwem światowym.

⁴ Dlatego na sesji Komitetu Doradczego ICOMOS w 1997 r. w Nara zaproponowałem uformowanie w łonie ICOMOS Międzynarodowego Komitetu Historii Architektury i Urbanistyki. Na krakowskiej sesji 30-lecia ICOMOS zjawili się zainteresowani tą problematyką, ale wobec braku jakichkolwiek możliwości finansowych i organizacyjnych, nie udało się przejść do konkretów

⁵ Inicjatywa dziedzictwa europejskiego po 10 latach została przechwycona przez Francję.

XII. Polnisch – Deutsche Konferenz und Studienreise

„ANTIKON 2011 Fachwerkarchitektur – Gemeinsames Erbe“

Kammin, Wollin, Heidenbrink 19.–21. September 2011

Die Konferenz und Studienreise **ANTIKON** hat seit elf Jahren das Thema Schutz und Konservierung von Fachwerkobjekten. Holzbauweise (besonders Fachwerkkonstruktion) ist charakteristisch für die Landschaft der Pommerschen Kleinstädte und Dörfer sowohl auf der polnischen als auch auf der deutschen Seite Pommerns. Die Vernachlässigung, falsche Renovierung und Sicherungsmängel sind der Grund für den unwiederbringlichen Schwund in dieser traditionellen Bauweise in unserem Gebiet. Die gedankenlose Behandlung und Verknennung der Bebauung aus „preußischen Mauern“ hat auch große Schäden verursacht. Deswegen sind ein Erfahrungsaustausch und eine enge Zusammenarbeit sehr wichtig.

Das Ehrenpatronat: **Herr Henry Tesch** Minister für Bildung, Wissenschaft und Kultur Mecklenburg-Vorpommern

Herr Piotr Żuchowski Staatssekretär in dem Ministerium der Kultur und Nationalerbe

General – Wojewodschaftlicher Denkmalkonservator der Republik Polen

Herr Olgierd Geblewicz Marschall der Wojewodschaft Westpommern

Herr Marcin Zydorowicz Westpommerscher Wojewode

Herr Helmuth Freiherr von Maltzahn Honorarkonsul der Republik Polen in Schwerin

Herr Bartłomiej Sochański, Honorarkonsul der Bundesrepublik Deutschland

Herr Prof. Dr. Hab. Ing. Jerzy Jasieńko Professor an der Technischen Universität in Wrocław (Breslau) –

Vorsitzender der Gesellschaft der Denkmalkonservatoren

Partner des Projekts:

Auf der deutschen Seite: *Hauptpartner:* Landesamt für Kultur und Denkmalpflege – Archäologie und Denkmalpflege –

Partner: Ministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur Mecklenburg Vorpommern

Deutsch-Polnische Gesellschaft in Mecklenburg Vorpommern

Auf der polnischen Seite:

Partner: Wojewodschaftsamt für Denkmalpflege in Szczecin (Stettin)

Nationalinstitut des Kulturerbes – Abteilung in Szczecin (Stettin)

Büro der Denkmaldokumentation in Szczecin (Stettin)

Orte der Studienreise:

Szczecin (Stettin) – Stepnica (Groß Stepenitz) – Widzeńsko (Hohenbrück) – Dżisna

(Dischenhagen) – Międzywodzie (Heidenbrink) – Kamień Pomorski (Kammin) – Wolin

(Wollin) – Świerżno (Schwirsen) – Rozworo – Szczecin (Stettin)

Programm

Session I

Mariusz Czuba – Stellvertretender Direktor am Nationalen Institut des Kulturerbes

Das Einleitungsreferat: Die Hauptproblematik der Translozierung in Polen.

Klaus Winands – Landeskonservator Mecklenburg-Vorpommern

Translozierung – eine umstrittene Methode der Denkmalpflege.

Fortsetzung Session I

Jerzy Szalęgin – Abteilungsleiter für das Register und die Evidenz von Denkmälern am

Nationalinstitut des Kulturerbes

Vorlesung Professor **Władysław Filipowiak** und Besichtigung des Museums

Mittagessen im Freilichtmuseum der Slawen und Wikinger in Wolin (Wollin)

Session II

Jens Amelung – Landesamt für Kultur und Denkmalpflege, Schwerin

Historische Dachdeckungen auf den Kirchen Mecklenburg-Vorpommerns im Spannungsfeld zwischen Bewahrung und Erneuerung.

Berthold Köster – Landesamt für Denkmalpflege Schleswig-Holstein, Kiel

Bohlenspeicher in Schleswig-Holstein am Beispiel des Speichers in Wisch.

Bartosz Skaldawski – Stellvertretender Direktor an dem Nationalen Institut des Kulturerbes

Ein Funktionsvergleich der denkmalpflegerischen Dienste in Europa (unter Berücksichtigung der Translozierungsfrage).

Iwona Liszewska – Leiterin der Regionalfiliale des Nationalen Institutes des Kulturerbes in

Olsztyn (Allenstein)

Die Translozierung der Denkmale vs. deren denkmalersische Werte und neue räumliche und

soziale Funktionen; Beispiele aus dem Gebiet Warmia i Mazury (Ermland und Masuren).

Martin Backe, Architekt *Energetische Ertüchtigung von Fachwerkgebäuden*.

Maria Witek, Aleksandra Hamberg-Federowicz, Cezary Nowakowski – Büro für die Dokumentation von Denkmälern in Stettin

Waldemar Witek – Ethnograf an der Regionalfiliale des Nationalen Institutes des Kulturerbes in Stettin und Henryk Kustosz – Architekt *Die Schmiede in Dolsk (Dölzig)*.

Thomas Sommer, Untere Denkmalschutzbehörde des Landkreises Uckermark
Instandsetzung des Schweizerhauses in Stolpe bei Angermünde

Polska Misja Historyczna Polnische Historische Mission

DEUTSCH-POLNISCHE WISSENSCHAFTLICHE TAGUNG „VIELERLEI WIEDERAUFBAU – ERFAHRUNGEN UND WAHRNEHMUNGEN BEI DER ERNEUERUNG ZERSTÖRTER STADTBILDER”

NIEMIECKO-POLSKA KONFERENCJA NAUKOWA „RÓŻNE DROGI ODBUDOWY – DOŚWIADCZENIA I SPOSTRZEŻENIA W ODNAWIANIU ZNISZCZONYCH MIAST”

Tagungsort:

Julius-Maximilians-Universität Würzburg, Juristische Fakultät
Hörsaal II der Alten Universität (Erdgeschoss) Domerschulstraße 16

22. SEPTEMBER / WRZEŚNIA 2011 (DONNERSTAG / CZWARTEK)

ERSTE SITZUNG / PIERWSZE POSIEDZENIE

ERÖFFNUNGSVORTRÄGE. ALLGEMEINE PROBLEME DES WIEDERAUFBAUS ZERSTÖRTER STÄDTE /
WYKŁADY WPROWADZAJĄCE. OGÓLNE PROBLEMY ODBUDOWY ZNISZCZONYCH MIAST

Egon Johannes Greipl (Generalkonservator des Bayerischen Landesamts für Denkmalpflege) –
„Auferstanden aus Ruinen. Wiederaufbaukonzepte zerstörter Städte“

Bogusław Szmygin (Technische Universität Lublin, Polnisches Nationalkomitee von ICOMOS) –
„Three Stages of Rebuilding of Historical Towns in Poland“

Diskussion / Dyskusja

ZWEITE SITZUNG / DRUGIE POSIEDZENIE

BEDINGTHEITEN DES WIEDERAUFBAUS DER STÄDTE / UWARUNKOWANIA ODBUDOWY MIAST

Grzegorz Grajewski (Institut für Nationales Kulturerbe, Regionalabteilung Wrocław / Breslau) –
„Politik – Geschichte – Wirtschaft – Gesellschaft. Der Wiederaufbau der Städte in Niederschlesien
nach dem Zweiten Weltkrieg von 1945 bis heute“

Paulina Świątek (Amt für Denkmalschutz Warszawa / Warschau) – „Building on Ruins – the Muranów
District in Warsaw“

Marco Rasch (Deutsches Dokumentationszentrum für Kunstgeschichte – Bildarchiv Foto Marburg) –
„Das richtige Maß zwischen dem Notwendigen, dem Erreichbaren und dem Wünschenswerten –
Kontroversen um den Wiederaufbau in Frankfurt am Main“

DRITTE SITZUNG / TRZECIE POSIEDZENIE

KONZEPTIONEN / KONCEPCJE

Irma Kozina (Schlesische Universität Katowice / Kattowitz) – „Der Wiederaufbau der
oberschlesischen Städte nach 1945 nach den Konzepten des Architekturbüros Kattowitz“

Richard Nemec (Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege) – „Nürnberg: Denkmalfachliche
Konzepte der Rekonstruktion – Beispiele“

Mark Escherich (Bauhaus-Universität Weimar; Denkmalschutzbehörde Erfurt) – „*Das neue Erfurt ist eine alte Stadt! Aufbauplanung nach 1945*“

**FEIERLICHE BEGRÜSSUNG DER TAGUNGSGÄSTE IM WÜRZBURGER RATHAUS /
UROCZYSTE POWITANIE UCZESTNIKÓW KONFERENCJI W RATUSZU MIEJSKIM**

23. SEPTEMBER / WRZEŚNIA 2011 (FREITAG / PIĄTEK)

ERSTE SITZUNG / PIERWSZE POSIEDZENIE

**IM SPANNUNGSFELD ZWISCHEN KONZEPTION UND IHRER REALISIERUNG.
WIEDERAUFBAU DER ZERSTÖRTEN STÄDTE IN DEUTSCHLAND UND POLEN /
MIĘDZY KONCEPCJĄ I JEJ WDROŻENIEM. ODBUDOWA ZNISZCZONYCH MIAST W
NIEMCZECH I W POLSCE**

Małgorzata Gwiazdowska (Stadtkonservatorin Szczecin / Stettin) – „Konzepte des Wiederaufbaus der Stettiner Baudenkmäler nach 1945 und Möglichkeiten ihrer Durchführung“

Małgorzata Popiolek (Technische Universität Berlin) – „Zwischen Theorie und Praxis. Das Konzept des Wiederaufbaus der Warschauer Denkmäler in den ersten Jahren nach dem Zweiten Weltkrieg“

Christoph Schwarzkopf (Denkmalschutzamt der Freien und Hansestadt Hamburg) – „Wiederaufbau in Hamburg – Leitbilder und Realisierung“

ZWEITE SITZUNG / DRUGIE POSIEDZENIE

REALISIERUNG / REALIZACJA

Peter Leonhardt (Amt für Bauordnung und Denkmalpflege der Stadt Leipzig) – „Der Wiederaufbau der Messestadt Leipzig 1945-1960“

Kersten Krüger (Universität Rostock) – „Der Wiederaufbau Rostocks nach dem Zweiten Weltkrieg“

DRITTE SITZUNG / TRZECIE POSIEDZENIE

Jörg Paczkowski (Grafschaftsmuseum Wertheim und Otto-Modersohn-Kabinett Wertheim) – „Der Wiederaufbau der Stadt Würzburg nach 1945. Städtebauliche Theorien und stadtgestalterische Planungsgrundsätze“

SCHLUSSVORTRAG / WYKŁAD ZAMYKAJĄCY

Jan Salm (Technische Universität Łódź) – „Der Wiederaufbau der historischen Ortschaften in Polen nach 1945 – gute und schlechte Erfahrungen“

Organisatoren:

Polnische Historische Mission an der Julius-Maximilians-Universität Würzburg

Dr. Renata Skowrońska

Nikolaus-Kopernikus-Universität in Toruń/Thorn, Institut für Geschichte und Archivkunde, Lehrstuhl für Quellenkunde und Edition der Historischen Quellen

Prof. Dr. Janusz Tandecki

Julius-Maximilians-Universität Würzburg, Philosophische Fakultät I, Lehrstuhl für Fränkische Landesgeschichte

Prof. Dr. Helmut Flachenecker

Gefördert durch:

die Bayerische Staatskanzlei das Generalkonsulat der Republik Polen in München

die Seniorenvertretung der Stadt Würzburg

den Sozialverband VdK Bayern Kreisverband Würzburg

die Stadt Würzburg

die Stiftung für deutsch-polnische Zusammenarbeit

Unter der Schirmherrschaft:

des Generalkonsulates der Republik Polen in München

des Oberbürgermeisters der Stadt Würzburg Herrn Georg Rosenthal

Industrial Heritage 2011 / Industrielles Erbe 2011

Tilburg (die Niederlande): vom 14. bis . 16.10.2011 .

5. Europäisches Wochenende zum Erhalt des industriellen und technischen Erbes .

. an dem sich Freiwillige und Vereine aus verschiedenen Ländern treffen werden .. .

.E-FAITH, die European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage (der europäische Verband der Vereine zum Erhalt des industriellen und technischen Erbes) ist.

Ist die Europäische Plattform für Zusammenarbeit und Austausch, wo Freiwillige und Vereine sich treffen, voneinander lernen und einander unterstützen können.

In allen Ländern Europas gründen sich die Erforschung, der Erhalt und die Erschließung vom industriellen und technischen Erbe hauptsächlich auf den Einsatz unzähliger Freiwilliger und nichtstaatlicher Organisationen.

Ohne ihr Engagement wären viele industriearchäologisch bedeutsame Denkmäler, Gegenstände und Dokumente, Zeugen von der Geburt und vom Wachstum der Industriegesellschaft für immer verloren gegangen. Ihr uneigennütziges und unentgeltliches Engagement wird jedoch von Behörden und Instituten noch manchmal unterbewertet.

5. Europäisches Wochenende zum Erhalt des industriellen und technischen Erbes, an dem Freiwillige und Vereine aus verschiedenen europäischen Ländern neue internationale Kontakte knüpfen können.

Es wird abermals ein offenes Treffen, an dem Gruppen und Personen ihre Ideen, Arbeiten und Projekte präsentieren und vergleichen können.

Sie können auch herausfinden, wo es neue Möglichkeiten zum Zusammenarbeiten gibt. Das geschieht mittels Prospekten, Informationsständen, kleiner Ausstellungen, oder kurzer Vorlesungen oder Präsentationen.

Die Hauptthemen der Sitzung sind:

- das Europäische Jahr des Industriellen und Technischen Erbes
 - Europäische grenzüberschreitende Zusammenarbeit zwischen Vereinen zum Erhalt des Industriellen und Technischen Erbes
 - Partnerschaften zwischen Vereinen
 - Austausch von Erfahrungen
 - Möglichkeiten und Ideen für gemeinsamen europäischen Projekte
- Während des Treffens werden Führungen organisiert an der berühmten Audax Textil Museum, die ehemalige Eisenbahn-Reparaturwerkstätten, der Pius Innenhafen, usw. weitere Informationen und Anmeldung unter <http://www.e-faith.org> e-mail 2011@e-faith.org - fax +32.56.255173

Seminarium

„Inwestycje w OBIEKTY ZABYTKOWE – kreowanie marki historycznej

20 października 2011 r. 10.30 – 12.00 Poznań, Międzynarodowe Targi

Poznańskie/ Targi INVEST-HOTEL 2011

• **Kreowanie profesjonalnej marki historycznej w okresie spowolnienia rynkowego**

• **Nowy, interesujący trend w obiektach historycznych – niezależne obiekty miejskie kategorii boutique B&B.**

Osoby zamierzające zainwestować w branżę hotelowych obiektów historycznych mają obecnie do wyboru kilkadziesiąt działających hoteli /zamków, pałaców, dworów etc./. Niektóre z nich w bardzo atrakcyjnych cenach, porównując chociażby rynek z lat 2006-2008. Jedną z przyczyn słabej kondycji finansowej istniejących obiektów jest załamanie na rynku imprez firmowych oraz brak zadowalającej oferty dla alternatywnych segmentów rynku. Przyczyną niekorzystnej sytuacji jest także brak możliwości inwestycji technicznych w obiekty i części wellness & SPA.

Zarówno nowi/potencjalni inwestorzy, jak i managerowie istniejących obiektów muszą zmierzyć się z problemem wykreowania własnej, marki zdolnej do przetrwania w szybko zmieniających się realiach rynkowych. Seminarium będzie próbą pokazania możliwości stworzenia takich programów oraz modyfikacji istniejących. Autor bazuje na własnych doświadczeniach nabytych podczas kilkunastu lat zarządzania obiektami historycznymi oraz na przykładach z wizyt studyjnych w historycznych obiektach poza Polską. Dodatkowo przedstawiona zostanie charakterystyka mniejszych obiektów miejskich, których oferta skierowana jest do wymagającego segmentu klienta historycznego i kulturowego. Koncept historycznych obiektów typu boutique B&B oparty na personalnym podejściu do zagadnień gościnności usługowej i marketingu takich usług.

„Konserwacja zapobiegawcza środowiska”

Konferencja w pierwszą rocznicę śmierci Prof. Andrzeja Tomaszewskiego (1934-2010)

24 października 2011 r., 9.30, UKSW, Warszawa, ul. Wóycickiego 1/3, Kampus

im. ks. prof. Ryszarda Rumianka, Aula Schumana,

Instytut Archeologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

W 2000 r., w czasie międzynarodowych konferencji poświęconych ochronie dziedzictwa kulturowego, które odbyły się w Vantaa w Finlandii oraz w Krakowie, prof. Andrzej Tomaszewski przedstawił ideę kompleksowych i zintegrowanych działań na rzecz ochrony przyrodniczego i kulturowego środowiska człowieka, którą określił mianem konserwacji zapobiegawczej środowiska. W pierwszą rocznicę przedwczesnej śmierci Profesora pragniemy wrócić do Jego idei i zastanowić się wspólnie, czy jesteśmy w stanie dziś, dekadę po jej sformułowaniu, doprowadzić w Polsce do idei realizacji.

Otwarcie konferencji – JM Rektor UKSW ks. prof. **Henryk Skorowski**

Prof. Zbigniew Kobyliński – *Andrzeja Tomaszewskiego koncepcja konserwacji zapobiegawczej środowiska*

Prof. Bogumiła Rouba - *Konserwacja zapobiegawcza jako element strategii ochrony dziedzictwa*

Prof. Bogusław Szmygin - *Zmiana paradygmatu w ochronie dziedzictwa*

Prof. Piotr Molski - *Konserwacja zapobiegawcza a współczesne tendencje w postępowaniu z zabytkami*

Dr Marcin Gawlicki - *Konserwacja zapobiegawcza środowiska w obowiązującym systemie ochrony zabytków*

Prof. Dorota Folga Januszewska – *Zapobiegawcza konserwacja czasu, czyli o muzeach*

11.40-12.20 – DYSKUSJA I PRZERWA

Dr Krystyna Gutowska - *Konteksty filozoficzne i estetyczne dialogu między konserwatorem zabytków, architektem i inwestorem*

Dr Ewa Święcka - *Obiekt zabytkowy w środowisku społecznym. Nowy aspekt konserwacji zapobiegawczej*

Dr Elżbieta Szmit - Naud - *Przykłady działań podejmowanych w ramach konserwacji zapobiegawczej we Francji*

Dr Marek Skłodowski - *Monumentenwacht - efekty praktycznego wdrożenia zasad konserwacji zapobiegawczej*

Mgr Agnieszka Pawlak - *Nowa rola konserwatora dzieł sztuki w zmieniającym się muzeum – na przykładzie strategii ochrony zbiorów wypracowywanej w Muzeum Pałac w Wilanowie*

Prof. Władysław Zalewski - *Problemy konserwatorskie największego odkrycia prof. Andrzeja Tomaszewskiego – romańskiej rytowanej posadzki w Kolegiacie Wiślickiej*

Prof. Olga Bazenova - *Konserwacja zamków Radziwiłłów w Mirze i Nieświeżu na Białorusi*

14.40-15.40 - DYSKUSJA I PRZERWA

Dr Małgorzata Pronobis - Gajdzis - *Konserwacja zapobiegawcza zabytkowych księgozbiorów na przykładzie kolekcji książek zgromadzonych w klasztorze Mniszek Zakonu Kaznodziejskiego w Św. Annie*

Dr Jacek Wysocki - *Ochrona panoram miast planami zagospodarowania przestrzennego - konserwacja zachowawcza w skali urbanistycznej*

Mgr Piotr Szpanowski - *Wilanowskie założenie krajobrazowe: problemy konserwacji zapobiegawczej*

Prof. Ireneusz Płuska, mgr Krystyn Kozieł - *Problematyka konserwacji ziemnych warstw kulturowych na przykładzie wykopalisk archeologicznych w podziemiach Rynku Krakowskiego*

Mgr inż. Sebastian Wróblewski, Mgr Paweł Wróblewski - *Góra Grodowa w Tumlinie (stanowisko archeologiczne, rezerwat geologiczny oraz kopalnia odkrywkowa) – konserwacja i zagospodarowanie wieloaspektowego krajobrazu kulturowego*

Dr inż. arch. Marcin Górski - *Wyspa Giżycka na Mazurach – idea zintegrowanej ochrony środowiska kulturowo-przyrodniczego w teorii i praktyce*

Mgr Sebastian Tyszczyk - *Rola, zadania oraz możliwości organizacji pozarządowych w kształtowaniu polityki ochrony dziedzictwa archeologicznego*

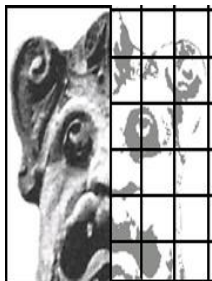
Dr hab. inż. Robert Sitnik, mgr Eryk Bunsch - *Zastosowanie technologii precyzyjnego skanu 3D w prewencyjnej konserwacji dzieł sztuki. Najnowsze możliwości rejestracji procesów starzeniowych*

Dr Rafał Zapłata - *Technologie cyfrowe w ochronie środowiska kulturowego – digitalizacja dziedzictwa archeologicznego*

Dr Janusz Budziszewski, dr Rafał Zapłata - *LIDAR - nowe możliwości ochrony zabytków pradziejowego górnictwa krzemienia*

19.00 – DYSKUSJA KOŃCOWA I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

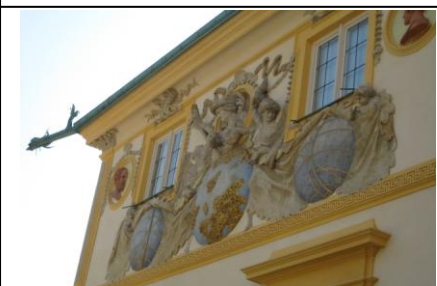
► **MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA KONSERWATORSKA**
KRAKÓW 17-19 listopada 2011 KARTA KRAKOWSKA 2000
DZIESIĘĆ LAT PÓŹNIEJ

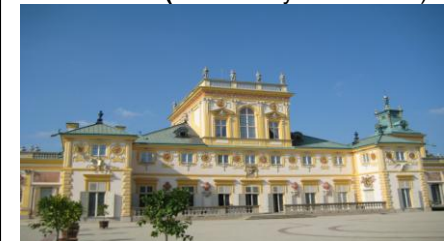
Warszawa w odnowie

Warszawa odnowiona i oświetlona. (fot. J. Mrozowski)

Wilanów (fot. Katarzyna Woźniak)

Od 2003 r. historyczna część Warszawy i jej najważniejsze zespoły zabytkowe, m.in. dzięki funduszom unijnym, jest odnawiana, restaurowana i z każdym rokiem przestaje być „Kopciuszkiem”, jakim była w okresie ostatnich 30 lat. Zaczęło się od Traktu Królewskiego. Po wielu latach „nie istnienia” Arkady Kubickiego stały się ważnym elementem zespołu Zamku Królewskiego; doczekał się restauracji Pałac pod Blachą.

Pl. Zamkowy i Krakowskie Przedmieście przestały być traktem komunikacyjnym i parkingiem, stały się salonem stolicy, miejscem nobilitującym. Gruntowne, choć ciągle nie zakończone zmiany, nastąpiły w historycznym zespole Uniwersytetu, na przeciw załśnił nieznana wcześniej kolorystyką Pałac Krasińskich, goszczący Akademię Sztuki Pięknych.

Wiele lat trwały prace badawcze i konserwatorskie w zespole wilanowskim. Pałac odzyskał barokowe kolory, a ostatnio zakończono prace przy odnowie wspaniałych ogrodów, które zyskały także barokowy wizerunek dzięki projektom prof. Zbigniewa Myczkowskiego z Politechniki Krakowskiej (naukowego „wnuka” prof. Gerarda Ciołka, który po wojnie nadał im, dotychczas istniejący, mocno już po latach zdewastowany kształt.

Do prac konserwatorskich przystąpiono także w Łazienkach Królewskich. Świątynia Diany i „nowa” aleja chińska to początek prac, które cieszą nie tylko warszawiaków, lecz także najważniejsze osoby w państwie. Szkoda tylko, że wielkie plany związane z odbudową Pałacu Saskiego (choćby w całkiem nowym kształcie) zostały schowane w tzw. zamrażarce.

Trzej prezydenci popierają Mazury (w Łazienkach Królewskich)

fol. Lukasz Kaminski_

Prezydent Bronisław Komorowski i byli prezydenci: Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski apelują o poparcie Mazur

Prezydent Bronisław Komorowski oraz byli prezydenci: Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski podpisali w czwartek w Warszawie deklarację, w której apelują do Polaków o oddawanie głosów na Mazury w konkursie "7 Nowych Cudów Natury". Mazury są jedynym polskim finalistą w światowym plebiscycie na siedem nowych cudów natury. Konkuruje z 27 innymi atrakcyjnymi miejscami na świecie takimi jak: Wielki Kanion, wyspy Galapagos, Kilimandżaro czy Malediwy. Wyniki na 7 cudów natury ogłoszone zostaną 11 listopada 2011 roku. - Jestem przekonany, że razem wszyscy płyniemy pod pełnymi żaglami do zdobycia tego zaszczytnego miana dla Mazur" - mówił z kolei prezydent Bronisław Komorowski. Dziękował on za zaangażowanie w akcję zarówno Wałęsie jak i Kwaśniewskiemu. - To dowód na to, że są sprawy, które łączą. Mazury łączą, Mazury cieszą - podsumował Bronisław Komorowski.

Czwartkowe spotkanie odbyło się w warszawskim Pałacu na Wodzie z inicjatywy b. prezydenta Lecha Wałęsy. Został na nim odczytany podpisany przez prezydentów dokument, w którym zwracają się do rodaków o głosy dla Mazur. - Mazury to unikatowe miejsce na mapie Polski - tu przyroda krainy jezior stanowi spójną całość z bogatą historią i gościnnymi mieszkańcami. To jeden z prawdziwych skarbów naszego kraju. My, Polacy, wiemy o tym już od dawna. Teraz stoimy przed wyjątkową szansą - mamy okazję pochwalić się naszym skarbem i pokazać go całemu światu - napisano w deklaracji.

- Ja tylko mogę potwierdzić, że naprawdę tak uważam: to jest cud natury. Mam nadzieję, że rodacy też się pod tym podpiszą, że zagłosujemy, że zwyciężymy i pokażemy Europie i światu jak piękne miejsce pan Bóg nam dał - mówił Lech Wałęsa. B. prezydent Aleksander Kwaśniewski ocenił, że jest wiele powodów, aby głosować na Mazury. - Chcemy je odkryć przed światem, pokazać tym, którzy ich jeszcze nie znają. Mówię to jako osoba, która z Mazurami czuje się związana. Tam spędzałem swoje wakacje z okresu dzieciństwa i młodości, tam spędzam urlopy teraz - mówił Kwaśniewski.

Kampanię Mazur w konkursie poparli też wcześniej m.in. Donald Tusk, Jerzy Buzek, Marek Belka, kardynał Stanisław Dziwisz, Andrzej Wajda. Na początku października br. apostolskiego błogosławieństwa dla Mazur i kampanii „Mazury Cud Natury” udzielił papież Benedykt XVI. **Głosować na Mazury w konkursie można przez sms (nr 7155 „Mazury”) lub stronę: , www.MazuryCudNatury.org(PAP)**

WYJĄTKOWA UNIWERSALNA WARTOŚĆ (cz.I)

Konwencja Światowego Dziedzictwa UNESCO z 1972 r. zobowiązuje państwa, które do niej przystąpiły, do szczególnej dbałości o dziedzictwo, którego znaczenie jest na tyle istotne, że jego ochrona leży w interesie całego świata. Dobra posiadające wyjątkową uniwersalną wartość tworzą Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, uzupełnianą nieprzerwanie od 1978 r., kiedy to dokonano pierwszych wpisów. Na przestrzeni czasu zmieniały się zasady tworzenia Listy i wymogi stawiane proponowanym do wpisu obiektom. W związku z tym wiele z wpisanych miejsc ma braki dokumentacyjne, uniemożliwiające ich prawidłową ochronę i zarządzanie. Szczególnie istotny jest brak precyzyjnego określenia **wyjątkowej uniwersalnej wartości (OUV)**, do której ochrony zobowiązuje się dane państwo, zgłaszając obiekt na Listę, oraz brak wskaźników do monitorowania stanu zachowania i efektywności działań konserwatorskich w poszczególnych dobrach. Komitet Światowego Dziedzictwa UNESCO zalecił Państwom-Stronom Konwencji przygotowanie lub zweryfikowanie deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości wszystkich dóbr wpisanych na Listę oraz usprawnienie systemu ochrony i zarządzania, w tym prowadzenie systematycznego monitoringu.

Polsko-norweski projekt finansowany jest z Funduszu Wymiany Kulturalnej (wspólnego Lichtensteinu, Norwegii i Islandii).

Koordynatorami projektu są: **Bogusław Szmygin** – kierownik merytoryczny, **Cezary Głuszek** z ramienia PKN ICOMOS, **Gisle Jakhell** - z ramienia Norweskiego Komitetu ICOMOS i **Anna Marconi** z ramienia Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Realizacja projektu (kalendarium)

2010

1.

Zorganizowano seminarium informacyjne, przygotowujące polskich ekspertów do udziału w projekcie, na którym zaprezentowano trzy opracowane materiały eksperckie: "wymagania Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO dotyczące zarządzania i monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa", "koncepcja merytoryczna projektu" oraz dotychczasowe prace nad "projektem monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa" w Polsce oraz uwarunkowania i problemy szczegółowe na przykładzie Historycznego Centrum Warszawy.

2.

W dniach **16-21 maja** przeprowadzono konsultacje z zarządcami i administratorami miejsc Światowego Dziedzictwa w Wielkiej Brytanii, w ramach których odbyło się spotkanie z przedstawicielami English Heritage jako instytucji odpowiedzialnej za miejsca Światowego Dziedzictwa w Anglii. Przeprowadzono także wizyty studialne w Tower of London, Ironbridge Gorge oraz Liverpool – Maritime Mercantile City miejscach Światowego Dziedzictwa, podczas których przeprowadzono konsultacje z zarządcami i administratorami dotyczące praktycznych problemów ochrony i zarządzania.

3.

W dniach **14 - 19 czerwca** przeprowadzono seminarium przygotowujące ekspertów oraz objazd studialny w Norwegii, w czasie których zapoznano się systemem ochrony miejsc Światowego Dziedzictwa w Norwegii oraz problematyką miejsc biorących udział w projekcie: Roros Mining Town, Urnes Stave Church, Bryggen.

4.

Wykonano trzy opracowania eksperckie "wstępny format ankiet SoOUV", "wstępny format ankiet dot. nośników wartości" oraz "wskaźniki monitoringu dla miejsc Światowego Dziedzictwa".

5.

W dniach **25 lipca - 3 sierpnia** odbyła się sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO w Brasilia /Brazylia/, w trakcie której przedstawiono założenia projektu, rozdano ulotki - przede wszystkim pracownikom Centrum Światowego Dziedzictwa. Zorganizowano spotkanie - rodzaj małej prezentacji z promocją projektu i cateringiem.

6.

W dniach **13 - 18 września** odbyło się seminarium przygotowujące ekspertów i objazd studialny w Polsce, w trakcie którego przedstawiono materiały dotyczące przygotowania "deklaracji wyjątkowej uniwersalnej wartości" oraz monitoringu miejsc Światowego Dziedzictwa, opracowane na bazie

zleconych wcześniej ekspertyz. Wygłoszono również referaty dotyczące problematyki ochrony dziedzictwa w Polsce i Norwegii oraz prezentujące poszczególne miejsca Światowego Dziedzictwa z terenu Polski, które biorą udział w projekcie: historyczne centrum Warszawy, historyczne centrum Krakowa, kościoły drewniane południowej Małopolski /Lipnica Murowana, Haczów, Blizne, Binarowa, Sękowa, Dębno/. W trakcie objazdu zapoznano się z problematyką ochrony historycznego centrum Krakowa i poszczególnych kościołów drewnianych południowej Małopolski. Objazd studialny został przygotowany we współpracy z partnerem projektu - Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

2011 r.

7.

W dniu **22 stycznia** odbyło się spotkanie robocze w sprawie przygotowania raportów dotyczących SoOUV, nośników wartości i wskaźników monitoringu, zorganizowane w Norwegii, w którym udział wzięli 2 eksperci z Polski oraz koordynator i 3 ekspertów z Norwegii. Tematem spotkania był przegląd postępu prac merytorycznych projektu.

8.

Odbyły się dwa spotkania robocze polskich ekspertów w Lublinie, których celem była analiza postępu prac nad raportami dla 3 miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce. Pierwsze miało miejsce 1 lutego i wzięło w nim udział 5 ekspertów i koordynator projektu ze strony NID. Drugie spotkanie odbyło się w dniu **18 marca** i wzięło w nim udział 4 ekspertów i koordynator projektu ze strony NID.

9.

W dniach **4-6 kwietnia** zorganizowano spotkanie podsumowujące w Polsce, w którym wzięli udział polscy i norwescy koordynatorzy i eksperci /10 osób/. Spotkanie to posłużyło omówieniu dotychczas opracowanych materiałów merytorycznych oraz przyjęciu ustaleń przed publikacją końcową. Spotkanie połączone było z warsztatami dotyczącymi opracowania Orzeczenia Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości /SoOUV/ dla polskich miejsc Światowego Dziedzictwa UNESCO, w których wzięli udział przedstawiciele poszczególnych miejsc /17 osób/ oraz eksperci polscy /12 osób/. W trakcie warsztatów zaprezentowane zostały materiały merytoryczne wypracowane w ramach projektu, które posłużą jako wzorzec do prac nad deklaracjami SoOUV, dla wszystkich miejsc Światowego Dziedzictwa w Polsce.

10.

Przygotowano raporty dotyczące wyjątkowej uniwersalnej wartości /SoOUV/, nośników wartości i wskaźników monitoringu dla miejsc biorących udział w projekcie /18 raportów/.

11.

Na sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO, która odbyła się w Paryżu w dniach **19 - 27 czerwca 2011 r.** przeprowadzono szereg spotkań promujących projekt na forum międzynarodowym i rozdano materiały promocyjne projektu i informacje o konferencji podsumowującej.

12.

Przygotowano wydawnictwo podsumowujące projekt /w dwóch wersjach językowych/ w wersji drukowanej oraz CD z dodatkowymi materiałami pomocniczymi.

13.

W dniach **7- 8 września** zorganizowano międzynarodową konferencję podsumowującą projekt, w trakcie której w sposób wieloaspektowy zaprezentowane zostały kwestie związane z monitoringiem miejsc Światowego Dziedzictwa.

14.

Wykonano projekt i zbudowano internetową bazę danych dot. Światowego Dziedzictwa UNESCO .

Wspólna praca nad zadaniami projektu

Grupa kierująca projektem - Bogusław Szmygin – PKN ICOMOS, Katarzyna Piotrowska i Anna Marconi z Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Metodologia oraz ogólne wnioski z realizacji projektu „Dokształcanie systemów ochrony i zarządzania dóbr wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO - opracowanie deklaracji”

CEL PROJEKTU:

Celem projektu jest udoskonalenie systemów ochrony miejsc wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce i Norwegii, zgodnie z aktualnymi wymaganiami Komitetu Światowego Dziedzictwa.

Na podstawie analizy systemów ochrony i zarządzania wybranymi dóbr wpisanych na Listę, w oparciu o wymianę doświadczeń i współpracę zespołów ekspertów, zostaną opracowane "Oświadczenia OUV" i wskaźniki dla monitoringu dla poszczególnych dóbr i ich grup dziedzictwa.

FILOZOFIA PODEJŚCIA

/do dziedzictwa, a więc i dóbr WH/

1. Większość chronionych dóbr (dziedzictwa) nie może mieć statusu dzieł sztuki – czyli obiektów, w których niedopuszczalne są jakiekolwiek ingerencje.

2. Dobro mające status dzieła sztuki jest „nie analizowalną całością”, której wszystkie elementy trzeba traktować jako znaczące i równo-cenne. Dobro nie mające statusu dzieła sztuki podlega analizie, która ujawnia znaczenie (wartość) poszczególnych elementów (nie są one równo-cenne).

3. Dobro (dziedzictwo) nie jest skończonym wytworem (bytem zamkniętym), jest procesem (bytem otwartym). Proces oznacza przekształcenia.

4. Skoro dobra ulegają przekształceniom, konieczny jest monitoring, który określi skalę i charakter tych przekształceń.

5. Dobro uznane za WH wybrano ze względu na określony system wartości (i tylko ze względu na ten system), w którym przedmiotem oceny jest OUV (i tylko OUV).

Dlatego działania dotyczące dobra (również przekształcenia) powinny być oceniane przede wszystkim z tego punktu widzenia (o ile nie stanowią odrębne przepisy -np. wpis do rejestru).

Na WHL jest wpisane dobro materialnie istniejące (przedmiotem wpisu nie są niematerialne wartości – konotacje -dobra) Należy więc założyć, że możliwe jest określenie elementów dobra, które są „nośnikami” wartości OUV. Ochronie i monitoringowi powinny podlegać przede wszystkim owe fizycznie istniejące „nośniki OUV”

Część I

ZAŁOŻENIA PROJEKTU UZASADNIENIE PROJEKTU:

Po podsumowaniu pierwszego Raportu Okresowego, Państwom-Stronom Konwencji postawiono nowe wymagania związane z ochroną i zarządzaniem wpisanymi dóbr. Przede wszystkim zalecono precyzyjniejsze określenie wartości dóbr (wyjątkowej uniwersalnej wartości - Outstanding Universal Value) oraz udoskonalenie systemów monitoringu.

DLACZEGO KONCENTRUJEMY SIĘ NA OUV ?

Dobra /dziedzictwo/ kultury i natury są wpisywane na WHL ponieważ reprezentują OUV. Celem Konwencji jest zapewnienie właściwej ochrony dobrom wpisanym na WHL – ochrona dóbr ma zapewnić ochronę OUV. Nie ma formalnie przyjętej metodologii określania OUV. Dlatego potrzebna jest metodologia umożliwiająca precyzyjne określanie OUV oraz określanie „nośników” OUV – to cel projektu /i każdego działania konserwatorskiego/

OUV W ŚWIECIE PROCEDUR WH

W świetle procedur WH wartość OUV jest przedstawiana w formie „Orzeczenia OUV” (Statement of OUV) – które ma określoną strukturę. Strukturę „Orzeczenia OUV” określono w 2005 roku – dlatego większość dóbr wpisanych na Listę nie ma odpowiedniego Orzeczenia. Dobra, które nie mają „Orzeczenia OUV” muszą je przygotować do 1 lutego 2012 roku.

CZEMU SŁUŻĄ „ORZECZENIA OUV”

1. Powód formalny – zmuszają nas do tego decyzje Komitetu Światowego Dziedzictwa.

2. Powód merytoryczny – trzeba precyzyjnie określić wszystkie elementy zawarte w Orzeczeniu (stanowiące o wartości dobra wpisanego na WHL).
3. Powód praktyczny – ochrona i zarządzanie dobrem wymaga określenia relacji pomiędzy fizycznie istniejącym dobrem a wartością, ze względu na którą dobro wpisano na WHL.

Część II

ORZECZENIE OUV ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE /projektu/

1. Obowiązuje format „Orzeczenia OUV”, ale jest opracowany w postaci znacznie obszerniejszej analizy.
2. Obowiązuje określenie (kryteria) OUV przyjęte w momencie wpisu na WHL.
3. Punktem wyjścia do opracowania metodologii.

Orzeczenie OUV /Paragraph 155 „Operational Guidelines”/

The Statement of Outstanding Universal Value should include a summary of the Committee's determination that the property has outstanding universal value, identifying the criteria under which the property was inscribed, including the assessments of the conditions of integrity and authenticity, and of the requirements for protection and management in force. The Statement of Outstanding Universal Value shall be the basis for the future protection and management of the property.

Statement of Outstanding Universal Value /format -two A4 pages maximum/

- *Brief synthesis:*
 - *Summary of factual information (what the property consists of, and the geographical and historical context, 150 words maximum);*
 - *Summary of qualities (values, attributes, 150 words maximum);*
- *Justification for criteria (values and attributes which manifest them, and why the property justifies each proposed criterion, 200 words maximum for each criterion);*
Statement of integrity (all properties) at the date of drafting / inscription (the way the attributes or features of the property that convey potential outstanding universal value may be said to be all in place and within the boundaries of the property, 200 words maximum);
- *Statement of authenticity (the statement is only needed for properties nominated under criteria i-vi) at the date of drafting / inscription (whether the attributes that carry potential outstanding universal value truthfully reflect the value, 200 words maximum);*
- *Requirements for protection and management necessary to maintain potential outstanding universal value (how the protection and management arrangements, both systems and plans, are robust enough to carry forward the protection and management of the property in a way that sustains potential outstanding universal value)*
 - *Overall framework (200 words maximum);*
 - *Specific long-term expectations – the key issues that require long-term attention (for example protection from key threats, maintenance of capacity and finance, maintenance of community support, 150 words maximum)*

Orzeczenie OUV /format/

1. Syntetyczny opis dobra
2. Kryteria wpisu
3. Integralność
4. Autentyzm
5. Ochrona i zarządzanie

Poziomy analizy dobra w „Orzeczeniu OUV”

Poziom 1 Ocena porównawcza – ocena nominacji w kontekście innych dóbr /wyjątkowa powszechna wartość OUV/	1. Syntetyczny opis dobra 2. Kryteria wpisu
Poziom 2 Ocena stanu zachowania dobra – aktualna ocena konserwatorska /autentyzm, integralność – statement of authenticity, statement of integrity/	3. Integralność 4. Autentyzm
	5. Ochrona i zarządzanie

Poziom 3 Ocena systemu zabezpieczenia dobra – ocena stworzonych możliwości ochrony /strefa buforowa, forma ochrony, plan zarządzania, organizacja ochrony/	
--	--

Analiza dobra powinna obejmować:

1. Dobro
2. OUV
3. Atrybuty
4. Wskaźniki

Analiza dobra /w projekcie/:

dobro – OUV – atrybuty - wskaźniki

1. Określenie wartości dobra (OUV)
2. Określenie atrybutów wartości (OUV)
3. Określenie wskaźników dla monitoringu (dobra i wartości OUV)

Część III

OKREŚLANIE OUV

Co to jest OUV?

Nie został formalnie określony status OUV. Nie wiemy czy OUV jest:

- odrębną /nową/ wartością, która posiadają dobra wpisane na WHL
- nową nazwą wartości już istniejących /dlatego jest niejasne nawet nazewnictwo/

Definicja OUV /OG artykuł 49/ *outstanding universal value means cultural and/or natural significance which is so exceptional so to transcend national boundaries and to be of a common importance of present and future generations of all humanity. As such, the permanent protection of this heritage is of the highest importance of the international community as a whole. The Committee defines the criteria for the inscription of properties on the World Heritage List.*

Definicja OUV /OG artykuł 49/

Z definicji wynika, że określanie OUV dokonywane jest w oparciu o:

- warunki określone w definicji OUV /2 warunki/ (i)
- kryteria wyspecyfikowane w OG /6+4 kryteria/

Uwaga:

nie ma więc wątpliwości, że określanie OUV ma charakter porównawczy, gdyż taki charakter mają owe warunki i kryteria.

Dwa warunki wynikają z definicji OUV:

(„common importance”, „generations of all humanity”) Skala uznania wartości dobra jest stała – nie zależy od charakterystyki danego dobra

Ocena wartości dobra /OUV/

Dwa warunki wynikające z definicji OUV tworzą jednocześnie dwie (spójne) skale; skalę analizy (oceny) wartości oraz skalę uznania tej ważności.

Jednak skala analizy nie jest tożsama z ustaleniem sposobu analizy *dlatego* konieczne jest ustalenie sposobu oceny – czyli kryteriów, według których będą oceniane cechy /wartości/ dóbr

Ocena wartości dobra /OUV/

/realizacja warunku 1/

Proces porównywania wymaga określenia dwóch elementów; kryteriów, ze względu na które będzie dokonywane porównanie oraz skali, w jakiej będzie dokonywane porównanie.

Czyli:

Określanie OUV polega na sprawdzeniu, czy jakaś cecha danego dobra sprawdzona w ramach jednego z 6 kryteriów (w przypadku dóbr kultury) z OG, spełnia warunki określone w definicji OUV.

Kryteria oceny OUV /OG artykuł 77/:

- (i) represent a masterpiece of human creative genius;
- (ii) exhibit an important interchange of human values, over a span of time or within a cultural area of the world, on developments in architecture or technology, monumental arts, town-planning or landscape design;
- (iii) bear a unique or at least exceptional testimony to a cultural tradition or to a civilization which is living or which has disappeared;
- (iv) be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or

landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history;
(v) be an outstanding example of a traditional human settlement, land-use, or sea-use which is representative of a culture (or cultures), or human interaction with the environment especially when it has become vulnerable under the impact of irreversible change;
(vi) be directly or tangibly associated with events or living traditions, with ideas, or with beliefs, with artistic and literary works of outstanding universal significance. (The Committee considers that this criterion should preferably be used in conjunction with other criteria) ;

Ocena dzieła nominowanego na WHL (sprawdzenie warunku OUV) polega na sprawdzeniu czy ma ono cechy (wartości), które spełniają co najmniej jedno kryterium (wyliczone w OG)

/warunek 1/ oraz sprawdzeniu czy ta cecha (wartość) jest powszechnie uznana /warunek 2/.

Współcześnie wszystkie kultury są oficjalnie uznane za równowartościowe (nie dokonuje się wartościowania kultur i ich różnicowania). W konsekwencji dziedzictwo materialne wszystkich kultur jest obecnie uznawane za równowartościowe. To znaczy, że warunek 2 (uznanie wartości) spełnia materialne dziedzictwo wszystkich kultur.

Uwaga:

Powszechne uznanie wartości dziedzictwa materialnego jest możliwe, gdyż jest ono traktowane jako neutralne z punktu widzenia ideologicznego, politycznego, etycznego, etc. Nie dotyczy to wielu elementów dziedzictwa niematerialnego – np. system kastowy w Indiach, stosunek do kobiet w wielu kulturach, stosunek do wyznawców innych religii -dlatego warunku drugiego nie spełnia wiele elementów dziedzictwa niematerialnego. Dlatego warunek drugi w praktyce nie jest sprawdzany – zakłada się, że jest spełniony. W praktyce sprowadza się tylko warunek pierwszy; czy (ocena) danej cechy (wartości) jest dokonywana w skali „ponadnarodowej”.

Określanie skali oceny kryteriów OUV:

Skalę oceny wartości określa stwierdzenie „transcend national boundaries”. Nie określono formalnie co to oznacza. Określenie to należy rozumieć metaforycznie, gdyż współczesne „granice narodowe” tylko w niewielkim stopniu pokrywają się z granicami kultur, których dziedzictwo jest chronione w ramach WH.

Analiza poszczególnych kryteriów powinna być dokonywana w skali ich kontekstu kulturowego (może z wyjątkiem kryterium pierwszego). Kontekst kulturowy ma taki zasięg, jaki miała dana kultura. Dlatego skala analizy poszczególnych dóbr (skala sprawdzania kryteriów) jest określona przez skalę kultury, do jakiej dane dobro należało – skala analizy kryteriów nie może przekraczać skali danej kultury. Poszczególne kultury w przeszłości miały zasięg regionalny. W przeszłości nie było kultury, która miała by zasięg globalny (całego świata). Im starsza kultura – tym samym cenniejsze jej dziedzictwo – tym jej zasięg jest bardziej ograniczony (lokalny). Dopiero współcześnie kultura (i jej wytwory) ma zasięg globalny.

W praktyce określenie „transcend national boundaries” nie oznacza, że znaczenie (significance) dobra jest określane w skali globalnej – znaczenie dobra jest określane w skali kultury, która to dobro wytworzyła.

Określanie skali oceny kryteriów OUV:

Pytanie brzmi więc: które kultury należy uznać za jednostki (najmniejsze elementy) tworzące dorobek światowej kultury? Każda taka kultura (jednostka) będzie spełniała warunek „przekraczania granic narodowych”. W ramach każdej z takich jednostek można dokonywać sprawdzania kryteriów określonych dla dóbr kultury.

jednak:

Nie określono, które kultury należy traktować jako „najmniejsze elementy” tworzące kulturę świata.

Określanie OUV:

W praktyce dla określenia (sprawdzenia) OUV dobra -czyli dla dokonania porównań, trzeba określić następujące elementy:

„zbiór cech charakterystycznych dla danej grupy typologicznej dóbr”

„zbiór cech stanowiących o OUV”

„grupa odniesienia”

„zbiór cech charakterystycznych dla danej grupy typologicznej dóbr”

-zbiór cech charakteryzujących grupę typologiczną dóbr, do której należy nominowane dobro. -z tej grupy cech będą wybierane cechy, ze względu na które będzie określane OUV – czyli ze względu na które dobra będą porównywane -zbiór ten wynika z proponowanej typologii wpisu, np. dobra, miejsca, grupy, miasta historyczne

„zbiór cech stanowiących o OUV” -zbiór wybranych cech, w oparciu o które można sprawdzić kryteria OUV (podzbiór „zbioru cech charakterystycznych dla danej grupy typologicznej dóbr”)

Uwaga: -każde dobro WH spełnia kryteria OUV tylko ze względu na wybrane cechy „grupa odniesienia” -grupa dóbr określona na podstawie zbioru cech, ze względu na które było dokonane sprawdzanie kryteriów OUV, -grupa odniesienia stanowi skalę (kontekst), w której są badane cechy, na podstawie których określono OUV sprawdzanego dobra -grupa odniesienia powinna być możliwie jak największa – sprawdzenie skali grupy odniesienia decyduje o tym, czy spełniony jest warunek OUV /powinna przekraczać „ponadnarodowe granice”/

Część IV

OKREŚLANIE ATRYBUTÓW

Atrybuty OUV

Z punktu widzenia ochrony materialnie istniejącego dobra, jego wartość może być sprawdzona do fizycznie istniejących elementów oraz cech tych elementów.

Atrybuty wartości – wszystkie elementy i cechy dobra, które są upostaciowieniem (nośnikiem) tych wartości.

Atrybuty dobra któremu przypisano OUV (dobra WH) – wszystkie elementy i cechy dobra, które są upostaciowieniem (nośnikiem) OUV.

Elementy dobra /współtworzące OUV/ - (wszystkie elementy mające znaczenie dla OUV) Element materialnie istnieje i powinien być wykonany z zabytkowej substancji

Cechy dobra /współtworzące OUV/ - (wszystkie cechy mające znaczenie dla OUV)

Cechy mają charakter niematerialny – ich nośnikiem nie musi być zabytkowa substancja (np. wymieniane drewniane połączenia)

Atrybuty mogą mieć charakter materialny (elementy) lub niematerialny (cechy)

Atrybuty OUV -przykłady

Elementy dobra /współtworzące OUV/

-skala obiektu; np. poszczególne składowe budynku zachowane w postaci oryginalnej (materiał, detal, element konstrukcyjny)

-skala miasta; zbiór budynków zachowanych w historycznej postaci tworzących zespół urbanistyczny (Kraków)

Cechy dobra /współtworzące OUV/

np. poszczególne cechy budynku (określona forma konkretne rozwiązania konstrukcyjne, formy zdobnicze, kolorystyka)

-skala miasta; zbiór budynków niehistorycznych, które odtwarzają historyczny zespół urbanistyczny i jego charakterystyczne cechy (Warszawa)

Atrybuty OUV a kryteria OUV

Każde dobro może być oceniane w świetle różnych kryteriów (czyli różnych systemów wartości). Każdej z tych wartości można przypisać odpowiednie „nośniki” – atrybuty, które je reprezentują.

Można przyjąć, że uznanie wartości OUV (uznanie kryterium) jest uwarunkowane możliwością przepisania im odpowiednich atrybutów.

Nominacja dobra powinna być dokonana tylko w świetle tych kryteriów, które można udokumentować odpowiednimi atrybutami.

Atrybuty powinny być określane dla konkretnych kryteriów, ze względu na które jest przypisywana OUV.

/dla każdego uznanego kryterium powinien być określony „zestaw atrybutów” - te same atrybuty mogą „reprezentowały” wartości ustalone według dwóch (kilku) kryteriów/

Obecne stwierdzenia „dobro reprezentuje OUV”, powinny zastąpić dokładniejsze określenia „dobro reprezentuje OUV ze względu na kryterium (....)”, i wskazanie zbioru atrybutów, które ową OUV materialnie reprezentują.

Atrybuty OUV - definicja

Atrybuty OUV -kluczowe elementy i cechy dóbr kultury i natury, będące „nośnikami” wyjątkowej uniwersalnej wartości dóbr Światowego Dziedzictwa, które powinny spełniać określone dla tych dóbr kryteria (kryteria OUV) i warunki (autentyzm, integralność, właściwe zarządzanie). Dlatego atrybuty są „upostaciowieniem OUV” powinny być zasadniczym przedmiotem ochrony, konserwacji i zarządzania dobrami WH.

Funkcja atrybutów nie ogranicza się tylko do sprawdzania warunków autentyzmu i integralności.

Nie dokonano metodologicznych ustaleń określających badanie atrybutów z punktu widzenia autentyzmu i integralności.

Część V

OKREŚLANIE WSKAŹNIKÓW

Wskaźniki /dla monitoringu dobra i wartości/ - cel

Monitoring przewidziany w procedurach WH nie może być dokładniejszy, niż zakres analiz, którym poddaje się dobra wpisywane na Listę.

Monitoring przewidziany procedurami WH nie oceni stanu atrybutów OUV, jeżeli procedury analizy dóbr nie przewidują ich określania.

Dlatego dotychczasowy monitoring dóbr WH miał charakter ogólny, nie opisywał – bo nie miał odpowiednich narzędzi – stanu w jakim znajduje się dobro w kontekście OUV. Formułowane oceny musiały mieć charakter przybliżony, intuicyjny. Dlatego dotychczasowy monitoring (Raport Okresowy) nie dostarczył danych do rzeczywistej oceny stanu dóbr (ze względu na OUV).

Wskaźniki /dla monitoringu dobra i wartości/ - definicja

Wskaźniki - wszelkie parametry, które pozwalają na monitorowanie istotnych zmian dotyczących atrybutów OUV oraz procesów, które mają wpływ i związek z dobrem Światowego Dziedzictwa.

Uwaga: dwa warunki istotne dla systemu Światowego Dziedzictwa - autentyczność integralność, należy uznać za wskaźniki (nie atrybuty).

Wskaźniki /dla monitoringu dobra i wartości/

1. Wskaźniki służą do diagnozy zmiany stanu atrybutów OUV oraz diagnozują inne czynniki mające wpływ na dobro i jego generalną sytuację;
 2. Wskaźniki mogą być bezpośrednie i pośrednie – bezpośrednie diagnozują stan atrybutów, pośrednie diagnozują inne czynniki;
 3. Wskaźniki powinny opisywać wszystkie najważniejsze atrybuty OUV i wszystkie istotne czynniki oddziałujące na dobro – każdy atrybut i czynnik powinien być opisany co najmniej jednym wskaźnikiem;
 4. Wskaźniki powinny być opracowane już na etapie przygotowania dokumentacji dobra nominowanego na WHL (po określeniu atrybutów); dla dóbr wpisanych na WHL wskaźniki powinny być opracowane przy okazji (i jako element) monitoringu (Periodic Report, Reactive Monitoring);
 5. Należy dążyć by wskaźniki miały charakter mierzalny – skala oceny wskaźników powinna być jak najbardziej jednoznaczna (jeżeli nie możliwy pomiar, to dokumentacja fotograficzna o określonym standardzie);
 6. Należy podać skale umożliwiające interpretacje wskaźników oraz zakres ewentualnych działań, które powinny być podjęte gdy wskaźniki osiągną niepożądane wartości (kogo zawiadomić, co zrobić, etc.);
 7. Należy wskazać instytucję upoważnioną i zobowiązaną do wykonywania okresowych ocen (pomiarów) wskaźników;
 8. Należy sporządzić plan oceny wskaźników, określający częstotliwość ich oceniania oraz podmiot wykonujący te oceny;
 9. Należy wykonać tabelaryczne zestawienie wszystkich wskaźników, wskazujące atrybuty i czynniki podlegające ocenie przy ich pomocy;
 10. Wskaźniki powinny podlegać weryfikacji i aktualizacji (pewne mogą tracić użyteczność, mogą być konieczne nowe);
 11. Należy opracować system monitoringu dobra – wskaźniki są jedynie elementem tego systemu.
- W projekcie zestawienie atrybutów i wskaźników przedstawiono w postaci tabelarycznej.

WNIOSKI podsumowujące koncepcje dziedzictwa na podstawie WHL

1. Definiowanie dziedzictwa w ramach WHL ma charakter otwarty – nie ma niezmiennych formalnych kryteriów (zmienia się Guidelines).
2. Definiowanie dziedzictwa ma charakter podmiotowy – „zabytkowość” czy „bycie dziedzictwem” nie jest trwałą cechą przedmiotu (obiektu) ale oceną podmiotu (danej kultury, społeczności, komitetu WH).
3. Ocena wartości dobra jest dokonywana wraz (jest nierozłączna) z oceną stanu jego zachowania.
4. Ocena wartości dobra jest dokonywana wraz (jest nierozłączna) z oceną możliwości jego ochrony.
5. Różnorodność dziedzictwa (podmiotowa koncepcja) sprawia, że nie jest możliwe stosowanie uniwersalnych zasad konserwatorskich.
6. Akceptacja nominacji na WHL w coraz większym stopniu zależy od czynników poza konserwatorskich - poprawność polityczna oparta (tzw. Gaps report).
7. Dziedzictwo w coraz większym stopniu służy bieżącym celom – wykorzystaniu komercyjnemu, manipulacji, etc.

Tomasz z Akwinu wspomina o istnieniu czterech cnót kardynalnych:
roztropności, sprawiedliwości, męstwie i umiarkowaniu

Tomas Gösta Tranströmer

(Laureat Nagrody Nobla w 2011 r. w dziedzinie literatury)

Zaulek Poezji

Łuki romańskie

We wnętrzu ogromnego
kościół romańskiego cisnęli się
turyści.

Rozpościerało się sklepienie
za sklepieniem bez prześwitu.

Drgało kilka płomyków świec.

Objął mnie anioł bez twarzy i
zaszeptał przez całe ciało:

„Nie wstydź się tego, że jesteś
człowiekiem, bądź dumny!

W twoim wnętrzu otwiera się
sklepienie za sklepieniem bez
końca.

Nigdy nie będziesz gotowy i
tak jest słusznie”.

Byłem ślepy od łez
i wprowadzono mnie na
buzującą od słońca piazę
wraz z Mr i Mrs. Jones, Panem
Tanaka i Signora Sabatini,
a we wnętrzu ich wszystkich
otwierało się sklepienie za sklepie-
niem bez końca.

Przełożył Leonard Neuger

Ptaki poranne

„Tylnymi drzwiami do krajobrazu
wchodzi sroka

Czerń i biel. Ptak z piekła rodem.

I kos biega wzdłuż i wszerz

Aż wszystko stanie się jak rysunek
węglem

Oprócz białych ubrań suszących się
na sznurku:

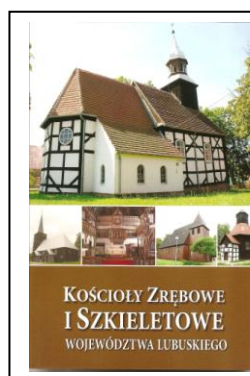
Chór Palestriny:

Żadnego śladu pustki”

Przełożył Antoni Orzech

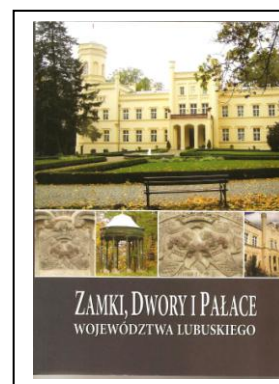
Dwie skromne publikacje, wydane w ostatnich latach pod patronatem lubuskiego konserwatora zabytków, zwracają uwagę na podstawową kwestię znaczącą istotnie dla ochrony dziedzictwa kulturowego. Aby je ratować, po pierwsze trzeba je rozpoznać i w miarę dokładnie udokumentować. Pod tym względem mieliśmy ogromne zaległości szczególnie w województwach strony zachodniej, gdzie nie tylko zabytków było trzykroć więcej niż w innych, ale także mieliśmy do nich poniekąd ambiwalentny stosunek, gdyż stanowią tzw. wspólne dziedzictwo. Ostatnie 20 lat wiele w tym zakresie zmieniły, a publikacje lubuskie się wynikiem tego, że nastąpił ogromny postęp w ewidencji i identyfikacji zabytków tego terenu. Należy się szczególne uznanie Pani Konserwator Barbary Bielinis - Kopeć, że wydawnictwami tymi dokonała podsumowania ważnego etapu działań. Obie publikacje, jedna poświęcona *sacrum* czyli kościołom, druga *profanum* czyli zamkom, dworom i rezydencjom tworzą całość dotyczącą architektury i budownictwa, i ukazują obiekty, które koniecznie trzeba uratować lub wręcz przywrócić do życia, niezależnie od tego, czy kiedyś należały do rodziny Unrugów czy von Unruh. A są także wyjątkowe zespoły zbudowane dla rodziny „krwiojopicy” Talleyranda, którego słynne powiedzenie „*to gorzej niż zbrodnia, to błąd*”, można śmiało stosować do polityki ochrony dziedzictwa na tych ziemiach w PRL.

Obie pozycje są poniekąd fragmentem polskiego „Dehio” i kontynuacją pracy podjętej w połowie lat 70.-ych przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków po kierunku prof. Wojciecha Kalinowskiego.(mnhk)

ZAMKI, DWORY I PAŁACE
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO
 Zielona Góra 2008
 *

KOŚCIOŁY ZRĘBOWE
I SZKIELETOWE
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO
 Zielona Góra 2009
 Wyd. Wojewódzki Urząd Ochrony
 Zabytków w Zielonej Górze

(Oryginał:
po francusku)

Paryż, 26 września 2011

Mr. Gustavo Araoz

President

US/ICOMOS 401 F Street, NW Room #331 Washington D.C. 20001-2726 United States

Drogi Prezydencie,

Listem naszym chcemy zwrócić Pana uwagę na sytuację jaka obecnie zaistniała w Międzynarodowym Sekretariacie. W wyniku raportu Pana Bachellereau (październik 2010), personel Sekretariatu został poinformowany o powstaniu nowego stanowiska Dyrektora Generalnego, w celu "wzmocnienia funkcji wykonawczych ... (oraz) zwiększenia wsparcia i efektywności zespołu działającego w Międzynarodowym Sekretariacie".

Pani Julie Mebes, którą Komitet Wykonawczy wybrał w marcu 2011, rozpoczęła działalność 18 kwietnia 2011 i była bardzo dobrze przyjęta przez Sekretariat. Uczyniono wszystko aby ułatwić jej integrację z naszym zespołem i stworzyć dla niej miłe warunki pracy. Jej rola i zadania zostały nam pokrótce przedstawione na spotkaniu z nią 24 marca 2011. Pani Julie Mebes udało się przywrócić klimat zaufania i spokoju w Sekretariacie, klimat jaki był poważnie rozchwiany od pewnego czasu. Powody jej nagłego odejścia 30 czerwca 2011, zawarte w jej liście rezygnacyjnym, zaszokowały i zbulwersowały członków Sekretariatu.

Od jej odejścia personel Sekretariatu wykonuje swoje zadania nie otrzymując żadnych wskazówek czy informacji dotyczących zastępstwa po tym odejściu, w szczególności odnośnie uprawnień decyzyjnych i podpisów na dokumentach dla sprawnego funkcjonowania Sekretariatu, np.: kontrakty oraz różne zobowiązania ICOMOS-u. Stanowisko Dyrektora Generalnego jest wciąż wakujące a my nie otrzymujemy żadnych informacji w sprawie powyższych uprawnień.

Pański e-mail, po Forum Komitetu Wykonawczego, którym zostaliśmy poinformowani o podjętych krokach w celu powołania nowego Dyrektora Generalnego przed 17. Ogólnym Zgromadzeniem rozpoczynającym się 27 Listopada 2011, został rozpowszechniony wśród personelu Sekretariatu 8 września 2011.

Jesteśmy świadomi jaki nawet dodatkowych zadań i wzmożonej presji wywołuje nadchodzące Ogólne Zgromadzenie ICOMOS-u.

Międzynarodowy Sekretariat prosi Pana o wyjaśnienie sytuacji odnośnie uprawnień do podejmowania decyzji i składania podpisów podczas trwającego wakatu na stanowisku Dyrektora Generalnego oraz o wzięcie pod uwagę naszego pragnienia pogodnej atmosfery w miejscu pracy.

Jesteśmy do Pana dyspozycji aby przedyskutować powyższe sprawy.

Oczekując odpowiedzi pozostajemy

Z poważaniem,

Bernadette Bertel-Rault, Gwenaëlle Bourdin, Regina Durighello, Gaia Jungeblodt, Antonio Medina, Trina Ramos, Lucille Smirnov, Henri Verrier

*** Biuletyn Informacyjny PKN ICOMOS wrzesień - październik 4 (14) 2011**

REDAKCJA BIULETYNU INFORMACYJNEGO PKN ICOMOS ©

Marek Konopka (redaktor), Piotr Molski, Bogusław Szmygin

Współpraca: Katarzyna Pałubska i Katarzyna Piotrowska

i Jerzy Mrozowski

Adres: ul. Koszykowa 55 Wydział Architektury 00-659, tel.22 6224159, tel. 607 751 586